

ФЕРТИЛНЕ НАМЈЕРЕ И ПОРОДИЧНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ МЛАДИХ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

FERTILITY INTENTIONS AND FAMILY ORIENTATIONS AMONG YOUNG PEOPLE IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Драшко Маринковић^{1*}, Александар Мајић¹,
и Александра Петрашевић¹

¹Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички
факултет, Бања Лука, Република Српска, БиХ

Draško Marinković^{1*}, Aleksandar Majić¹,
and Aleksandra Petrašević¹

¹University of Banja Luka, Faculty of Natural Sciences and
Mathematics, Banja Luka, Republic of Srpska, B&H

Сажетак: Истраживање има за циљ анализу демографских, образовних и вредносних оријентација младих у Републици Српској, са посебним освртом на регионалне разлике у ставовима према наставку школовања, миграционим намјерама, планирању породице и фертилитету. Циљ је утврдити у којој мјери социо-економски и културни фактори утичу на одлуке младих о заснивању породице и њиховој демографској будућности. Истраживање је спроведено на репрезентативном узорку средњошколског становништва ($N \approx 9.000$), а подаци су обрађени примјеном дескриптивне и компаративне статистике. Основни аналитички поступак представљао је укрштање регије (независна варијабла) са низом демографских и вредносних показатеља (зависне варијабле): намјера наставка школовања, планирање студирања у Републици Српској, намјера напуштања земље, спремност за заснивање породице, виђење породице и дјеце као вриједности, мотиви за родитељство, утицај медија и економских фактора на породичне одлуке. Резултати истраживања показују да економски и социјални чиниоци имају кључну улогу у процесу доношења животних одлука младих, али и да је присутна стабилна афективна и тради-

Abstract: This paper examines the demographic, educational, and value orientations of young people in the Republic of Srpska, with a particular focus on regional disparities in attitudes toward educational continuation, migration intentions, family formation, and fertility. The study seeks to assess the extent to which socioeconomic and cultural determinants shape young people's decisions regarding family formation and their long-term demographic trajectories. Empirical research was conducted on a large, representative sample of secondary school students ($N \approx 9,000$). Data were analyzed using descriptive and comparative statistical techniques. The core analytical framework relied on cross-tabulation of region as the independent variable with a set of demographic and value-related indicators as dependent variables, including intentions to continue education, plans to pursue higher education within the Republic of Srpska, intentions to emigrate, readiness to establish a family, perceptions of family and children as core values, motivations for parenthood, and the perceived influence of media and economic conditions on family-related decision-making. The findings indicate that economic and social factors exert a decisive influence on young people's life-course choices.

* Аутор за кореспонденцију: Драшко Маринковић, Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет, Младена Стојановића 2, 78000 Бања Лука. E-mail: drasko.marinkovic@pmf.unibl.org

* Corresponding author: Draško Marinković, University of Banja Luka, Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Mladena Stojanovića 2, 78000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina. E-mail: drasko.marinkovic@pmf.unibl.org

ционална оријентација према породици. Млади породицу најчешће доживљавају као извор љубави, сигурности и повјерења, док фертилне намјере остају симболично позитивне, упркос ограничењима који произилазе из економске нестабилности. Закључује се да демографска будућност зависи од повезаности економских политика и системске подршке породици. Упркос изазовима, млади у Републици Српској задржавају стабилан систем породичних и културних вриједности, што представља значајан потенцијал за будући друштвени развој.

Кључне ријечи: Ставови младих, планирање породице, Република Српска

УВОД

Демографски процеси у савременом друштву све више зависе од ставова, очекивања и животних избора младих генерација. Република Српска, као простор са израженим демографским старењем и интензивним миграционим процесима, суочава се са изазовом очувања биолошког и друштвеног потенцијала становништва. У том контексту, млади представљају кључну категорију, јер њихове одлуке о образовању, професионалном усмјерењу, заснивању породице и родитељству директно утичу на будући демографски развој.

Досадашња истраживања спроведена у Републици Српској, несумњиво су потврдила да су планирање породице, као и популациона политика, под снажним утицајем промјена које се дешавају у нашем друштву. Из анализе природних детерминанти демографског развоја Републике Српске, посљедњих двадесетак година, евидентна је демографска рецесија, као и у већини европских земаља, коју иницирају смањене стопе фертилитета (Маринковић & Мајић, 2018).

Истраживање је усмјерено на анализу ставова средњошколске омладине у различитим регијама Републике Српске, са циљем да се утврди како економски, социјални и културни фактори обликују њихове вриједности и животне приоритете. Посебан нагласак стављен је на питања која се тичу планирања породице, миграционих намјера, перцепције породичних вриједности, фертилних очекивања и утицаја друштвеног окружења (медија, едукације и економских прилика).

At the same time, a relatively stable affective and traditional orientation toward family persists across regions. Family is predominantly perceived as a source of emotional support, security, and trust, while fertility intentions remain normatively and symbolically positive despite structural constraints stemming from economic uncertainty. The results suggest that future demographic development largely depends on the coherence between economic policies and comprehensive, systematic family-support measures. Despite pronounced socioeconomic challenges, young people in the Republic of Srpska continue to maintain a stable system of family- and culture-based values, representing an important demographic and social development potential.

Keywords: youth attitudes; fertility intentions; family formation; demographic behaviour; Republic of Srpska

INTRODUCTION

Demographic processes in contemporary societies are increasingly shaped by the attitudes, expectations, and life choices of younger generations. The Republic of Srpska, characterized by pronounced population ageing and intensive migration dynamics, faces significant challenges in preserving both the biological and social potential of its population. In this context, young people represent a key demographic group, as their decisions regarding education, career orientation, family formation, and parenthood directly influence future demographic development.

Previous research conducted in the Republic of Srpska has consistently confirmed that family planning and population policy are strongly affected by broader societal transformations. An analysis of the natural determinants of demographic development over the past two decades reveals a clear demographic recession, similar to trends observed in most European countries, primarily driven by declining fertility rates (Marinković & Majić, 2018).

This study focuses on analyzing the attitudes of secondary school youth across different regions of the Republic of Srpska, with the aim of identifying how economic, social, and cultural factors shape their values and life priorities. Particular emphasis is placed on issues related to family planning, migration intentions, perceptions of family values, fertility expectations, and the influence of the broader social environment, including media, education, and economic conditions.

Рад настоји да покаже у којој мјери млади, иако свјесни економских ограничења и социјалне несигурности, задржавају позитивне ставове о породици као једном од кључних фактора друштвене стабилности. Анализа има и практични значај, јер резултати могу послужити као основа за креирање демографске и омладинске политике усмјерене ка јачању породице, запошљавању младих и подстицању рађања.

Савремене студије истичу да регионалне разлике, степен урбанизације и просторна припадност значајно утичу на намјере младих у погледу наставка школовања, професионалног усмјерења и планирања породице (Riederer et al., 2024; Crombach & Smits, 2024). Као друштвено-просторна категорија, регион одређује доступност образовних ресурса, могућности запослења и квалитет животних услова, што утиче на опредјељења младих да остану у својој средини или да мигрирају (van Mol, 2016).

Према бројним европским истраживањима код млади у мањим, руралним подручјима доминирају традиционални ставови који истичу породицу као кључну животну вриједност (Billari & Kohler, 2004; Sørensen et al., 2016). У урбаним срединама високи трошкови живота и несигурност запослења често утичу на одлагање родитељства, док у руралним регијама, упркос снажнијим породичним нормама, недостатак економске подршке и ограничене могућности запошљавања представљају значајне препреке за оснивање породице.

Савремена литература досљедно указује на повезаност економских услова и промјена у фертилитетном понашању младих. У више компаративних анализа показано је да периоди економске рецесије доводе до смањења стопа рађања и одлагања родитељства у већини развијених земаља (Sobotka et al., 2011). Овом приступу доприносе и новији радови који систематски описују начине на које се перцепција економске несигурности одражава на планирање дјете и фертилитетне намјере младих у европским друштвима (Vignoli et al., 2020).

Истраживања која се баве образовањем указују да продужено школовање и професионална усмјереност младих доводе до разлике између планираног и оствареног фертилитета (Musick et al., 2009). Широки прегледи европских и ваневропских података потврђују да је одлагање родитељства често повезано са структурним и

The paper seeks to demonstrate the extent to which young people, despite being aware of economic constraints and social insecurity, maintain positive attitudes toward the family as a fundamental pillar of social stability. The analysis also has practical relevance, as the findings may serve as an empirical basis for designing demographic and youth policies aimed at strengthening family formation, improving youth employment opportunities, and encouraging childbearing.

Contemporary studies emphasize that regional differences, levels of urbanization, and spatial context significantly influence young people's intentions regarding educational continuation, career pathways, and family planning (Riederer et al., 2024; Crombach & Smits, 2024). As a socio-spatial category, region determines access to educational resources, employment opportunities, and overall living conditions, thereby shaping young people's decisions to remain in their place of origin or to migrate (van Mol, 2016).

Numerous European studies indicate that young people in smaller and predominantly rural areas tend to exhibit more traditional value orientations, emphasizing family as a central life priority (Billari & Kohler, 2004; Sørensen et al., 2016). In urban environments, high living costs and employment insecurity often contribute to the postponement of parenthood, whereas in rural regions, despite stronger family norms, limited economic support and restricted employment opportunities represent significant barriers to family formation.

Contemporary literature consistently points to a strong association between economic conditions and changes in young people's fertility behaviour. Numerous comparative analyses have demonstrated that periods of economic recession lead to declining birth rates and the postponement of parenthood in most developed countries (Sobotka et al., 2011). This perspective is further supported by more recent studies that systematically examine how perceptions of economic uncertainty affect childbearing plans and fertility intentions among young people in European societies (Vignoli et al., 2020).

Research focusing on education indicates that prolonged educational trajectories and career-oriented aspirations contribute to discrepancies between intended and achieved fertility (Musick et al., 2009). Comprehensive reviews of European and non-European data confirm that the postponement of parenthood is frequently associated with structural and cultural factors shaping transitions into marriage and parental roles (Mills et al., 2011).

културним факторима који обликују токове уласка у брак и родитељске улоге (Mills et al., 2011).

Паралелно са социоекономским аспектима, више студија наглашава значај биолошких ограничења у остваривању планираног броја дјете. Модели репродуктивне способности указују на пад фертилитета са порастом животне доби и на смањене могућности за реализацију већих породичних планова у случају каснијег родитељства (Habbema et al., 2015).

У области медијских утицаја, дугогодишња истраживања показују да масовни медији учествују у обликовању ставова о рађању, величини породице и репродуктивним изборима, како директним порукама тако и дифузним друштвеним нормама које посредују медијски садржаји (Hornik & McAnany, 2001). Новије студије у земљама у развоју указују на то да изложеност медијским кампањама о планирању породице статистички повећава информисаност и коришћење савремених метода контрацепције међу младима (Ahmed & Seid, 2020).

Значајан дио истраживања усмјерен је и на репродуктивну и сексуалну писменост младих. Системски прегледи и међународне препоруке указују да програми свеобухватног сексуалног образовања доприносе бољем познавању плодности, репродуктивног здравља и реалистичнијем сагледавању временских оквира за заснивање породице (UNESCO, 2018). Подаци из европских земаља додатно показују да виши нивои знања о фертилитету корелирају са јасније дефинисаним ставовима о родитељству и будућим породичним плановима (Sørensen et al., 2016).

У савременим развијеним друштвима, главни покретач друштвено-економског развоја је развој људских ресурса кроз образовање, па би то требао бити и један од приоритета у Републици Српској (Marinković et al., 2023). Република Српска суочава се са проблемом недовољног рађања који у дугорочном смислу пријети опстанку и развоју друштва у свим његовим аспектима. У циљу заустављања неповољних тенденција у демографском развоју нагласак се ставља на потребу за афирмацијом постојећих и увођењем нових пронаталитетних мјера и активности кроз стратегију демографског развоја и програме планирања породице (Marinković et al. 2020).

Регионалне разлике у образовним аспирацијама, миграционим намјерама и породичним вриједностима међу младима представљају значајан изазов за демографски

Alongside socioeconomic determinants, several studies emphasize the importance of biological constraints in achieving the desired number of children. Models of reproductive capacity highlight the decline in fertility with increasing age and the reduced likelihood of realizing larger family plans when parenthood is delayed (Habbema et al., 2015).

In the field of media influence, long-standing research shows that mass media play an important role in shaping attitudes toward childbearing, family size, and reproductive choices, both through direct messaging and through the diffusion of social norms mediated by media content (Hornik & McAnany, 2001). More recent studies conducted in developing countries indicate that exposure to media campaigns on family planning significantly increases awareness and the use of modern contraceptive methods among young people (Ahmed & Seid, 2020).

A substantial body of research also focuses on young people's reproductive and sexual literacy. Systematic reviews and international recommendations suggest that comprehensive sexuality education programs contribute to improved knowledge of fertility and reproductive health, as well as to a more realistic understanding of the timing of family formation (UNESCO, 2018). Evidence from European countries further demonstrates that higher levels of fertility-related knowledge are correlated with more clearly articulated attitudes toward parenthood and future family plans (Sørensen et al., 2016).

In contemporary developed societies, human resource development through education represents a key driver of socio-economic progress and should therefore constitute one of the strategic priorities in the Republic of Srpska as well (Marinković et al., 2023). The Republic of Srpska is currently facing the problem of persistently low fertility, which in the long term threatens societal sustainability and development across multiple dimensions. In order to counteract adverse demographic trends, increasing emphasis has been placed on the affirmation of existing and the introduction of new pronatalist measures through demographic development strategies and family planning programs (Marinković et al., 2020).

Regional differences in educational aspirations, migration intentions, and family values among young people represent a significant challenge for the demographic development of the Republic of Srpska. Understanding these differences enables the formulation of more effective measures aimed at encouraging young people to remain in their local

развој Републике Српске. Разумијевање ових разлика омогућава формулисање ефикаснијих мјера које подстичу младе на останак, запошљавање и оснивање породице у својој средини. У том контексту, важно је интегрисати резултате истраживања која указују на утицај региона, економских услова, медија и едукације на обликовање ставова младих према школовању, родитељству и животу у Републици Српској.

МЕТОДЕ

Дизајн анкетног истраживања и прикупљање података

Рад под називом: „Фертилне намјере и породичне оријентације младих у Републици Српској“ представља анализу дијела анкетног истраживања ученика средњих школа у Републици Српској које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске. Истраживање су подржали и Министарство породице, омладине и спорта и Министарство за научнотехнолошки развој и високог образовања у Влади Републике Српске. Циљ истраживања био је прикупљање емпиријских података, пунољетних ученика завршних разреда средњих школа, о планирању породице и значају породичних вриједности.

Анкетно истраживање је реализовано у виду анонимне и добровољне анкете, спроведене током 2023. године у 84 од укупно 93 средње школе на територији Републике Српске. Упитник је садржао 30 питања, претежно затвореног типа. Анкетно истраживање обухватило је све пунољетне ученике трећих и четвртих разреда средњих школа у Републици Српској. Укупан број испитаника износио је 9.204, што представља више од 83% свих пунољетних средњошколаца. Након верификације података, у анализу је укључено 9.123 валидних упитника, док је 81 (0,88%) одбачен због непотпуности или неважећих одговора.

Истраживачки оквир и методологија анализе

Предмет овог истраживања су ставови младих у Републици Српској у вези са демографским, образовним и породичним питањима. Циљ је анализирати регионалне варијације у њиховим ставовима и идентификовати кључне факторе који утичу на одлуке о будућности, породичном животу и родитељству. Регионална подјела Републике

communities, secure employment, and establish families. In this context, it is essential to integrate research findings that highlight the influence of regional context, economic conditions, media exposure, and education on shaping young people's attitudes toward education, parenthood, and life in the Republic of Srpska.

METHODS

Survey Design and Data Collection

The study entitled *“Fertility Intentions and Family Orientations of Young People in the Republic of Srpska”* is based on the analysis of a segment of a large-scale survey conducted among secondary school students in the Republic of Srpska. The research was officially approved by the Ministry of Education and Culture of the Republic of Srpska. Additional institutional support was provided by the Ministry of Family, Youth and Sports and the Ministry of Scientific and Technological Development and Higher Education of the Government of the Republic of Srpska. The primary objective of the survey was to collect empirical data from adult students in the final grades of secondary schools regarding family planning and the significance of family values.

The survey was conducted as an anonymous and voluntary questionnaire during 2023 in 84 out of a total of 93 secondary schools across the territory of the Republic of Srpska.

The questionnaire consisted of 30 items, predominantly closed-ended questions. The target population included all adult students enrolled in the third and fourth grades of secondary schools in the Republic of Srpska. The total number of respondents amounted to 9,204, representing more than 83% of the total population of adult secondary school students.

Following data verification procedures, 9,123 valid questionnaires were included in the analysis, while 81 questionnaires (0.88%) were excluded due to incompleteness or invalid responses.

Research Framework and Analytical Methodology

The focus of this study is on young people's attitudes toward demographic, educational, and family-related issues in the Republic of Srpska. The aim is to examine regional variations in these attitudes and to identify key factors influencing decisions related to future life plans, family formation, and parenthood. The regional division of the Republic of Srpska

Српске на шест регионалних цјелина извршена је у складу са Просторним планом Републике Српске до 2025. године (МПУТЕРС, 2013). То су регије: Бањалука, Приједор, Добој, Бијељина, Источно Сарајево и Требиње. Подаци су обрађени коришћењем дескриптивне статистике и укрштених фреквенција (Crosstabulation) у софтверском програму SPSS (IBM SPSS Statistics Version 20).

Независне варијабле у овом истраживању представљају регионалне цјелине Републике Српске, које чине просторни оквир анализе и омогућавају уочавање територијалних разлика у ставовима и понашајним обрасцима младих. Зависне варијабле у овом истраживању односе се на различите демографске, образовне и вредносне аспекте понашања младих. Оне обухватају: намјере у вези са наставком школовања и планирањем студирања у Републици Српској, ставове о останку или напуштању земље, планове о заснивању породице, виђење породице и њених вриједности, ставове о пожељном броју дјеце, мотиве за родитељство, перцепцију економских и друштвених препрека за заснивање породице, као и процјену утицаја медија и популационе едукације на репродуктивне норме младих. Таквом структуром варијабли истраживање је усмјерено на идентификацију регионалних разлика у фертилним намјерама, породичним вриједностима и демографском понашању младих, уз посебан нагласак на узајамну повезаност образовних, социјалних и културних фактора.

Анализа је спроведена коришћењем дескриптивних показатеља (% дистрибуције по регијама), компаративном анализом регионалних разлика и интерпретације резултата у контексту социодемографских теорија. Квалитативна интерпретација резултата спроведена је у научном стилу, са фокусом на идентификацију вриједносних образаца или социоекономских детерминанти понашања младих.

РЕЗУЛТАТИ

Регионалне разлике у намјери наставка школовања након средње школе у Републици Српској

Анализа података указује на значајне регионалне разлике у образовним намјерама средњошколаца у Републици Српској. На нивоу цијеле Републике, више од 55% ученика исказало је намјеру да након завршетка средње школе настави школовање, док око 22% не планира наставак образовања, а исти проценат није сигуран у своју

into six territorial units was conducted in accordance with the Spatial Plan of the Republic of Srpska up to 2025 (Ministry of Spatial Planning, Construction and Ecology of the Republic of Srpska, 2013). The regions included in the analysis are: Banja Luka, Prijedor, Doboј, Bijeljina, East Sarajevo, and Trebinje.

Data were processed using descriptive statistics and cross-tabulation techniques in the statistical software package SPSS (IBM SPSS Statistics, Version 20).

In this study, the independent variable is the regional affiliation within the Republic of Srpska, which provides the spatial framework for the analysis and enables the identification of territorial differences in young people's attitudes and behavioural patterns. The dependent variables encompass a broad range of demographic, educational, and value-related dimensions of youth behaviour. These include intentions regarding the continuation of education and plans to pursue higher education within the Republic of Srpska, attitudes toward remaining in or leaving the country, plans for family formation, perceptions of family and its values, attitudes toward the desired number of children, motivations for parenthood, perceptions of economic and social barriers to family formation, as well as assessments of the influence of media and population education on young people's reproductive norms.

Through this variable structure, the study is oriented toward identifying regional differences in fertility intentions, family values, and demographic behaviour among young people, with particular emphasis on the interrelationships between educational, social, and cultural factors.

The analysis was conducted using descriptive indicators (percentage distributions by region), comparative analysis of regional differences, and interpretation of findings within the framework of socio-demographic theories. Qualitative interpretation of the results was carried out in a scientific manner, focusing on the identification of value patterns and socio-economic determinants underlying young people's behaviour.

RESULTS

Regional Differences in Intentions to Continue Education after Secondary School in the Republic of Srpska

The analysis reveals pronounced regional differences in secondary school students' educational intentions across the Republic of Srpska. At the aggregate level, more than 55% of respondents expressed an intention to continue education

одлуку. Ови резултати указују на релативно висок ниво образовних амбиција, али и на присутну неодлучност код више од петине испитаника.

У бањалучкој регији, која обухвата највећи урбани и универзитетски центар Републике Српске, евидентиран је највиши удио ученика који планирају наставак школовања — чак 59,0%. Истовремено, 20,3% ученика не намјерава наставити школовање, док 20,7% није сигурно у својој одлуци. Ови резултати указују на снажан утицај урбаног окружења, присуство већег броја високошколских установа и изражену образовну мотивацију ученика.

Супротно томе, у регијама Приједор и Добој забиљежен је знатно нижи ниво намјере наставак школовања. У приједорској регији 44,8% ученика исказало је намјеру да настави образовање након средње школе, док 29,3% не планира наставак, а 25,9% је неодлучно. У добојској регији је слична ситуација — 43,8% жели наставити школовање, 32,2% не жели, а 24,0% је неодлучно. Ови резултати указују на могућ утицај социоекономских фактора, ограничену доступност универзитетских установа и већу оријентацију младих ка запошљавању одмах након средње школе.

Бијељинска регија показује нешто повољнију слику — 58,4% ученика планира наставак школовања, 19,6% не планира, док је 22,0% неодлучно. Овај резултат приближан је оном забиљеженом у бањалучком подручју и може бити посљедица јачања високошколских капацитета у овом дијелу Републике, као и већег урбаног и привредног развоја.

У регији Источно Сарајево чак 64,5% ученика планира наставак школовања, што представља највиши проценат у Републици Српској. Негативан став исказало је само 12,3%, док је 23,1% ученика неодлучно. Слична је ситуација и у регији Требиње, гдје 64,6% ученика жели наставити образовање, 15,7% не жели, а 19,7% је неодлучно. Ове регије се одликују израженим образовним амбицијама и, у случају Требиња, растућим потенцијалом високошколских институција.

У категорији „остало“ 50,7% ученика изразило је намјеру наставак школовања, 26,1% не планира, а 23,2% је неодлучно, што представља средњи ниво између урбаних и периферних средина.

Посматрано у цјелини, највиши степен образовне мотивације исказују ученици из урбаних и универзитетских

after completing secondary school, while approximately 22% reported no intention to pursue further education, and a similar proportion remained undecided. These findings indicate a relatively high overall level of educational aspiration, accompanied by a notable degree of uncertainty among more than one-fifth of the respondents.

In the Banja Luka region, which represents the largest urban and university center in the Republic of Srpska, the highest proportion of students intending to continue education was recorded (59.0%). At the same time, 20.3% of students reported no intention to pursue further education, while 20.7% were undecided. These results suggest a strong influence of the urban environment, the availability of higher education institutions, and higher levels of educational motivation.

By contrast, substantially lower intentions to continue education were observed in the Prijedor and Doboj regions. In the Prijedor region, 44.8% of students expressed an intention to continue education after secondary school, whereas 29.3% did not plan to pursue further education and 25.9% remained undecided. A similar pattern was identified in the Doboj region, where 43.8% of students intended to continue education, 32.2% did not, and 24.0% were undecided. These findings point to the potential influence of socioeconomic factors, limited accessibility of higher education institutions, and a stronger orientation toward immediate entry into the labor market after secondary school.

The Bijeljina region displays a somewhat more favorable profile, with 58.4% of students planning to continue education, 19.6% not planning to do so, and 22.0% undecided. This distribution is comparable to that observed in the Banja Luka region and may be attributed to the strengthening of higher education capacities, as well as increased levels of urban and economic development in this part of the Republic of Srpska.

In the East Sarajevo region, as many as 64.5% of students reported intentions to continue education, representing the highest proportion among all regions. Only 12.3% expressed a negative attitude, while 23.1% were undecided. A similarly high level of educational aspiration was recorded in the Trebinje region, where 64.6% of students planned to continue education, 15.7% did not, and 19.7% remained undecided. These regions are characterized by strong educational ambitions and, in the case of Trebinje, a growing higher education infrastructure.

центра као што су Источно Сарајево, Требиње, Бањалука и Бијељина, док регије Приједор и Добој карактерише нижи ниво образовних амбиција и већа неодлучност. Ови подаци могу послужити као основа за креирање регионалних образовних и демографских политика усмјерених на повећање доступности високог образовања и подстицање мотивације младих у мање развијеним подручјима.

Регионалне разлике у намјери средњошколаца да наставе школовање у Републици Српској

Анализа показује да постоје значајне регионалне разлике у намјери средњошколаца да наставе високо образовање унутар Републике Српске. На укупном нивоу, око трећине ученика изказало је намјеру да студира у Републици Српској, док приближно 39% не планира наставак школовања у држави, а 28% је неодлучно. Ови резултати указују на релативно низак ниво намјере за студирање унутар ентитета, што се може објаснити перцепцијом квалитета високог образовања, економским факторима и жељом младих да своје академско усавршавање наставе у већим регионалним или међународним центрима.

У бањалучкој регији, као најразвијенијем образовном и универзитетском центру, 42,5% ученика изказало је намјеру да студира у Републици Српској, док 29,4% не планира наставак, а 28,0% је неодлучно. Бањалука, као сједиште највећег универзитета и бројних факултета, показује изнадпросјечан степен интересовања за студирање унутар ентитета, иако је присутан релативно висок проценат ученика који размишљају о школовању ван Републике Српске, што може указивати на жељу за академском мобилношћу.

Регије Приједор и Добој показују нешто слабију повезаност ученика са локалним системом високог образовања. У приједорској регији, 30,2% ученика планира студирати у Републици Српској, док 41,4% не планира, а 28,3% је неодлучно. У добојској регији су пропорције сличне: 30,0% жели студирати у Републици Српској, 39,0% не жели, а 31,0% је неодлучно. Ови резултати указују на ограниченост понуде факултета у локалним срединама, али и на утицај близине универзитетских центара у Федерацији БиХ и Србији, што отвара веће могућности за наставак школовања.

Бијељинска регија показује најнижи ниво намјере за студирање у Републици Српској, с обзиром да само 22,3%

Within the “other” category, 50.7% of students expressed an intention to continue education, 26.1% did not plan to do so, and 23.2% were undecided, reflecting an intermediate pattern between urban centers and more peripheral areas.

Overall, the highest levels of educational motivation are observed among students residing in urban and university centers such as East Sarajevo, Trebinje, Banja Luka, and Bijeljina, whereas the Prijedor and Doboj regions are characterized by lower educational aspirations and higher levels of uncertainty. These findings provide an empirical basis for the formulation of regionally differentiated educational and demographic policies aimed at improving access to higher education and strengthening educational motivation among young people in less developed areas.

Regional Differences in Secondary School Students’ Intentions to Pursue Higher Education within the Republic of Srpska

The analysis indicates substantial regional differences in secondary school students’ intentions to pursue higher education within the Republic of Srpska. At the aggregate level, approximately one third of students expressed an intention to study within the Republic of Srpska, while about 39% reported no intention to continue higher education in the entity, and 28% remained undecided. These findings suggest a relatively low overall inclination toward studying domestically, which may be explained by perceptions of higher education quality, economic considerations, and young people’s aspirations to pursue academic advancement in larger regional or international centers.

In the Banja Luka region, the most developed educational and university center, 42.5% of students reported intentions to study within the Republic of Srpska, while 29.4% did not plan to do so and 28.0% were undecided. As the location of the largest university and numerous higher education institutions, Banja Luka demonstrates an above-average level of interest in domestic higher education. Nevertheless, the relatively high proportion of students considering education outside the Republic of Srpska points to strong aspirations for academic mobility.

The Prijedor and Doboj regions exhibit a weaker attachment to the domestic higher education system. In the Prijedor region, 30.2% of students planned to study within the Republic of Srpska, whereas 41.4% did not and 28.3% were undecided. Similar proportions were observed in the Doboj

ученика планира студије унутар ентитета, док 52,6% не планира, а 25,1% је неодлучно. Ово представља најнижи показатељ у цијелом узорку и може се тумачити снажним утицајем географске близине Србије (нарочито Београда и Новог Сада), што младима пружа шире могућности за студирање и перспективе бољег академског и професионалног усавршавања у сусједној држави.

У регији Источно Сарајево, 42,2% ученика планира студирати у Републици Српској, 28,1% не планира, а 29,7% је неодлучно. С обзиром на развијен универзитет у овом подручју и близину Сарајева као великог академског центра, резултати указују на релативно стабилну намјеру за локално студирање, уз истовремено постојање алтернативних образовних опција у ширем региону.

У регији Требиње 28,6% ученика планира наставити студирање у Републици Српској, 48,3% не планира, а 23,2% је неодлучно. Иако у Требињу постоји позитивна динамика развоја високог образовања, ови резултати указује на снажу оријентацију младих ка студирању у Црној Гори, Херцеговини или Србији, што је условљено и географским положајем и традиционалним миграционим везама.

У категорији „остало“, само 13,8% ученика исказало је намјеру студирања у Републици Српској, док 65,5% то не планира, а 20,7% је неодлучно. Ови резултати представљају крајњи пол у односу на урбане средине и указују на снажну тенденцију емиграције младих као и на ограничен утицај локалних образовних институција.

Намјере младих у погледу заснивања породице: регионалне специфичности и демографске импликације

Анализа показује да међу средњошколцима у Републици Српској преовладава став одлагања заснивања породице, што одражава шире друштвене и демографске трендове карактеристичне за млађе генерације. Регионална анализа показује да тек четвртина испитаника у скорој будућности планира засновати породицу, док више од половине то не намјерава. Подаци указују на изражену тенденцију одлагања брачног и родитељског ангажмана, што је у складу са савременим социоекономским условима и процесима продужене адолесценције.

Подаци из бањалучке регије показују 24,6% ученика планира у блиској будућности засновати породицу, 51,3%

region, where 30.0% intended to pursue higher education domestically, 39.0% did not, and 31.0% remained undecided. These patterns may reflect the limited availability of local higher education institutions, as well as the influence of geographical proximity to university centers in the Federation of Bosnia and Herzegovina and Serbia, which offer broader educational opportunities.

The Bijeljina region records the lowest level of intention to study within the Republic of Srpska, with only 22.3% of students planning to pursue higher education domestically, while 52.6% did not plan to do so and 25.1% were undecided. This represents the lowest value observed in the sample and may be attributed to the strong influence of geographical proximity to Serbia—particularly Belgrade and Novi Sad—which provides students with expanded educational options and potentially more favorable academic and professional prospects.

In the East Sarajevo region, 42.2% of students reported intentions to study within the Republic of Srpska, 28.1% did not plan to do so, and 29.7% were undecided. Given the presence of a developed university in this area and the proximity of Sarajevo as a major academic center, these findings indicate a relatively stable orientation toward domestic study, accompanied by the availability of alternative educational options in the wider region.

In the Trebinje region, 28.6% of students planned to continue their studies within the Republic of Srpska, while 48.3% did not and 23.2% were undecided. Despite positive dynamics in the development of higher education in Trebinje, the results suggest a strong orientation toward studying in Montenegro, Herzegovina, or Serbia, influenced by geographical location and long-standing migration and educational ties.

Within the “other” category, only 13.8% of students expressed an intention to study within the Republic of Srpska, whereas 65.5% did not plan to do so and 20.7% were undecided. These findings represent an extreme contrast to urban centers and point to a pronounced tendency toward youth outmigration, as well as the limited influence of local higher education institutions in more peripheral areas.

Young People’s Intentions Regarding Family Formation: Regional Specificities and Demographic Implications

The analysis indicates that postponement of family formation predominates among secondary school students in the Republic of Srpska, reflecting broader social and demo-

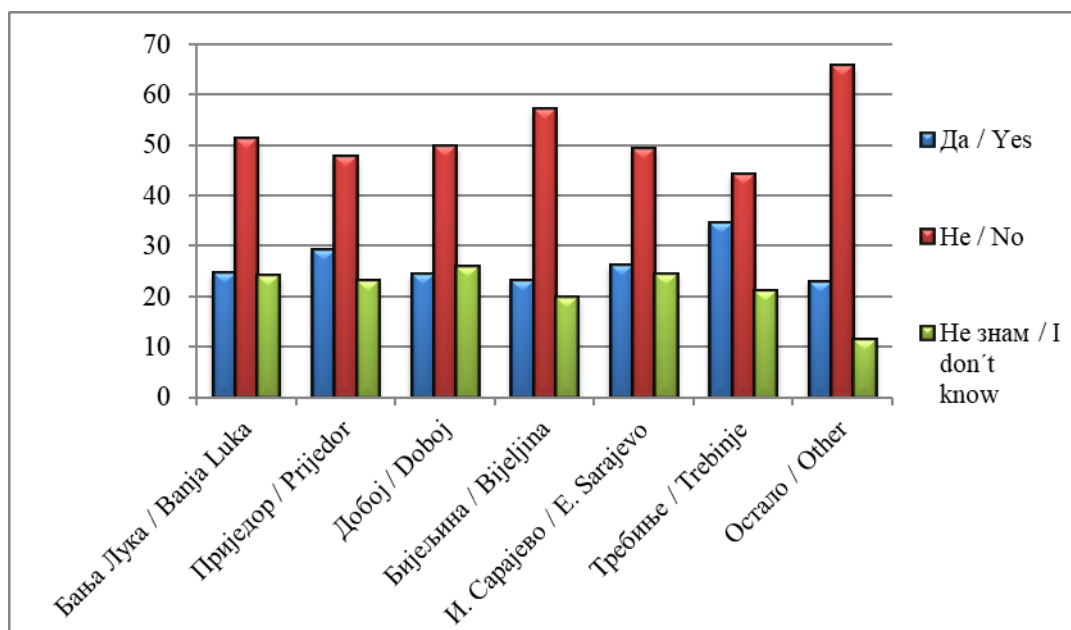
то не планира, док је 24,1% неодлучно. Као најурбаније подручје, Бањалука показује типичне карактеристике урбаних средина, с озбиром на наглашену оријентацију младих ка образовању, запослењу и постизању економске самосталности прије ступања у брак. Одлагање породичног живота у овој регији може се повезати са продуженим трајањем школовања и економском неизвјесношћу на почетку професионалне каријере (Сл.1).

У приједорској регији 29,1% ученика изражава намјеру да у блиској будућности заснује породицу, што је нешто изнад укупног просјека, док 47,7% то не планира, а 23,2% је неодлучно. Слична структура ставова забиљежена је и у добојској регији, гдје 24,4% испитаника планира заснивање породице, 49,8% нема такве планове, а 25,8% није сигурно. Обје регије одликују се умјерено конзервативним системом вриједности, али и израженим утицајем економских фактора: висока стопа незапослености и нестабилност тржишта рада представљају значајне разлоге одлагања брачних и породичних одлука међу младима (Сл.1).

graphic trends characteristic of younger generations. The regional analysis shows that only about one quarter of respondents plan to establish a family in the near future, while more than half do not intend to do so. These findings point to a pronounced tendency toward delaying marriage and parenthood, which is consistent with contemporary socioeconomic conditions and processes of prolonged adolescence.

Data from the Banja Luka region show that 24.6% of students plan to establish a family in the near future, while 51.3% do not, and 24.1% remain undecided. As the most urbanized area, Banja Luka exhibits typical characteristics of urban contexts, marked by a strong orientation toward education, employment, and the attainment of economic independence prior to marriage. The postponement of family life in this region may be associated with extended educational trajectories and economic uncertainty during the early stages of professional careers (Fig. 1).

In the Prijedor region, 29.1% of students express intentions to establish a family in the near future, which is slightly above the overall average, while 47.7% do not plan to do so and 23.2% are undecided. A similar distribution of attitudes is observed in the Doboj region, where 24.4% of respondents plan family formation, 49.8% do not, and 25.8% remain uncertain. Both regions are characterized by moderately con-

Сл 1. Ставови младих у Републици Српској о томе да ли ће засновати породицу у блиској будућности (по регијама)

Fig. 1. Young people's attitudes in the Republic of Srpska toward establishing a family in the near future, by region.

У Бијељинској регији забиљежен је најнижи ниво спремности младих за заснивање породице: само 23,0% ученика исказује такву намјеру, 57,1% то не планира, док је 19,9% неодлучно. Овакав образац одговара урбаној и миграционо отвореној средини, у којој преовладавају индивидуалистичке вриједности и оријентација ка каријери или емиграцији. Бијељина, као подручје са високим потенцијалом за одлазак младих у иностранство, истовремено биљежи и најнижи степен раних породичних намјера.

Подаци за регију Источног Сарајева показују да 26,1% ученика исказује намјеру заснивања породице у блиској будућности, док 49,4% то не намјерава, док је 24,5% неодлучно. Ови резултати су блиски републичком просјеку и указују на релативну стабилност вриједносних образаца, који се налазе између урбаних и традиционалних социјалних модела.

Требињска регија биљежи највиши ниво породичних намјера: 34,6% ученика планира у блиској будућности засновати породицу, 44,2% то не намјерава, док 21,2% није сигурно. Ово подручје, мање урбанизовано, одликује се снажније очуваним традиционалним и породичним вриједностима, у складу са културним особеностима југа Херцеговине. Релативно боља животна перспектива, подстакнута развојем туристичког сектора и локалне економије, могла је додатно утицати на већи осјећај сигурности и стабилности међу младима.

Перцепција будућности у Републици Српској: регионалне разлике и импликације

Резултати анкетног истраживања показују да млади у Републици Српској у значајној мјери изражавају несигурност у погледу сопствене будућности унутар ентитета. На укупном нивоу, мање од 30% ученика види своју будућност у Републици Српској, док њих 70% не види или не зна. Такав однос одражава дубоку дилему и амбивалентности младих према социоекономском окружењу и изгледима заостанак у земљи, што представља један од најзначајнијих демографских сигнала за креаторе јавних политика.

Подаци из Бањалучке регије показују да 31,5% ученика види своју будућност у Републици Српској, 29,1% не види, док је 39,4% неодлучно. Иако Бањалука представља водећи административни, универзитетски и економски центар, не остварује очекивано висок ниво оптимизма. Више од двије трећине младих или је неодлучно, или не

servative value systems combined with a strong influence of economic factors; high unemployment rates and labor market instability represent significant reasons for postponing marital and family decisions among young people (Fig. 1).

The Bijeljina region records the lowest level of readiness for family formation, with only 23.0% of students expressing such intentions, while 57.1% do not plan to establish a family and 19.9% remain undecided. This pattern corresponds to an urban and migration-oriented environment, in which individualistic values and orientations toward career development or emigration prevail. Bijeljina, as an area with a high potential for youth outmigration, simultaneously exhibits the lowest level of early family formation intentions.

In the East Sarajevo region, 26.1% of students report intentions to establish a family in the near future, while 49.4% do not intend to do so and 24.5% remain undecided. These results are close to the overall average and indicate a relative stability of value orientations situated between urban and more traditional social models.

The Trebinje region displays the highest level of family formation intentions, with 34.6% of students planning to establish a family in the near future, 44.2% not planning to do so, and 21.2% remaining undecided. This less urbanized area is characterized by more strongly preserved traditional and family-oriented values, consistent with the cultural specificities of southern Herzegovina. A relatively more favorable life perspective, supported by the development of the tourism sector and the local economy, may have additionally contributed to a greater sense of security and stability among young people.

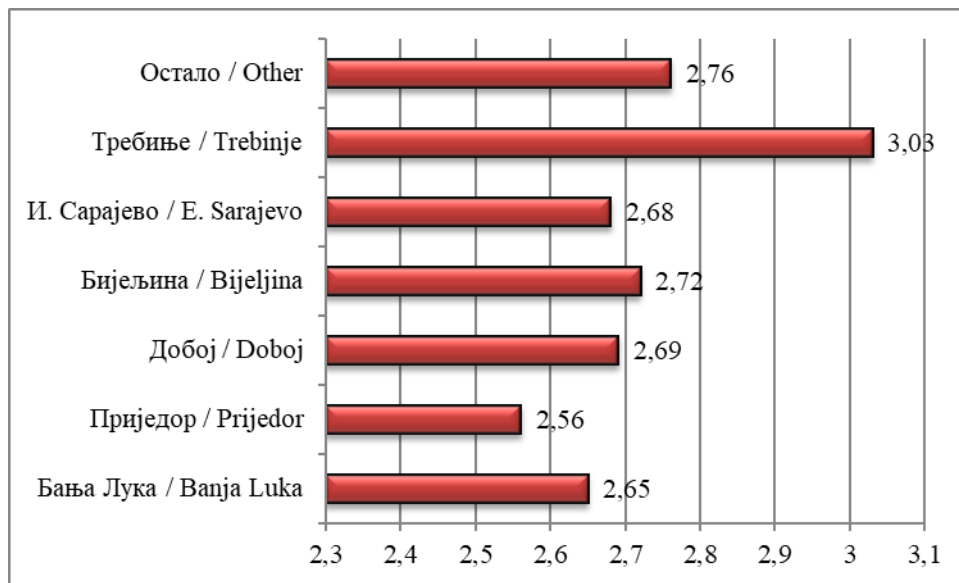
Perceptions of the Future in the Republic of Srpska: Regional Differences and Implications

The results of the survey indicate that young people in the Republic of Srpska express a high level of uncertainty regarding their future within the entity. At the aggregate level, fewer than 30% of respondents envisage their future in the Republic of Srpska, while approximately 70% either do not or remain uncertain. This distribution reflects a profound dilemma and ambivalence among young people toward the socio-economic environment and prospects for remaining in the country, representing one of the most important demographic signals for public policy makers.

Data from the Banja Luka region show that 31.5% of students see their future in the Republic of Srpska, 29.1%

види своју будућност у Републици Српској, што указује на ограничено повјерење у дугорочне развојне перспективе и потенцијалне миграционе тенденције чак и у урбаним срединама (Сл. 2).

do not, and 39.4% remain undecided. Although Banja Luka constitutes the leading administrative, university, and economic center, it does not generate the expected level of optimism. More than two-thirds of young people are either undecided or do not envisage their future within the Republic of Srpska, indicating limited confidence in long-term development prospects and the presence of potential migration tendencies even in urban environments (Fig. 2).

Сл. 2. Став младих о томе да ли виде своју будућност у Републици Српској (по регијама)
 Fig. 2. Young people's attitudes toward whether they see their future in the Republic of Srpska, by region.

У приједорској регији 25,6% ученика види своју будућност у Републици Српској, 39,8% не види, док је 34,7% неодлучно. Слична структура ставова забиљежена је и у добојској регији гдје 23,4% ученика изражава позитивну визију, 38,6% негативну, а 38,0% није сигурно. Обје регије карактерише вишедеценијска економска стагнација и слабија понуда високошколских и радних могућности, што може објаснити низак ниво локалног патриотизма и наглашене намјере за емиграцију.

Бијељинска регија биежи најнижи проценат позитивног односа према будућности у Републици Српској: само 22,3% ученика своју будућност види унутар ентитета, док 40,3% сматра супротно, а 37,4% је неодлучно. Овај резултат у корелацији је са претходним налазима који показују висок ниво спремности младих на еми-

In the Prijedor region, 25.6% of students perceive their future in the Republic of Srpska, while 39.8% do not and 34.7% remain undecided. A similar structure of attitudes is observed in the Doboј region, where 23.4% express a positive outlook, 38.6% a negative one, and 38.0% are uncertain. Both regions are characterized by prolonged economic stagnation and a more limited supply of higher education and employment opportunities, which may explain the low level of local attachment and the pronounced propensity toward emigration.

The Bijeljina region records the lowest proportion of positive perceptions of the future within the Republic of Srpska. Only 22.3% of students envisage their future in the entity, while 40.3% do not and 37.4% remain undecided. This finding is consistent with earlier results indicating a

грацију. Потенцијална објашњења могу се тражити у дуготрајној изложености прекограничним утицајима, развијеној миграционој култури и доминацији ставова о бољим животним условима у иностранству.

Подаци из регије Источно Сарајево указују на нешто оптимистичнију слику — 27,8% ученика види своју будућност у Републици Српској, 30,7% не види, док је 41,4% неодлучно. Висок проценат неодлучних може се тумачити као одраз социјалне несигурности, али и потенцијалног повјерења које се може изградити уколико би се створили повољнији услови за образовање, запошљавање и останак младих.

У регији Требиње 32,3% ученика изражава намјеру да своју будућност гради у Републици Српској, 30,1% сматра супротно, док је 37,6% неодлучно. Иако ови резултати прелазе републички просјек, неодлучност остаје доминантна. Требиње се ипак издваја као једно од ријетких подручја гдје се биљежи позитивнија вриједносна оријентација младих, што се може довести у везу с локалним економским растом, развојем туристичког сектора и јаком социјалном кохезијом (Сл. 2).

У категорији „остало“, само 11,6% ученика изражава намјеру да своју будућност гради у Републици Српској, док 56,5% сматра супротно, док је 31,9% је неодлучно. Ови подаци указују на најизраженији негативни однос у узорку и представљају најјаснији показатељ демографског опадања у мањим и периферним срединама.

Ставови младих о најбољим годинама за заснивање породице: генерацијске и регионалне особености

Резултати истраживања показују висок степен сагласности међу младима у Републици Српској у погледу оптималног периода за заснивање породице. Генерално, чак двије трећине испитаних ученика сматрају да су најповољније године за формирање породице између 25. и 29. године живота, док се на другом мјесту налази старосна група до 25. навршене године. Ови резултати указују на доминацију умјерено традиционалног, али и рационално планираног приступа породичном животу.

У бањалучкој регији, 66,1% ученика сматра да је најпогоднији период за заснивање породице између 25. и 29. година, 17,7% прије 25. године, а 14,3% након тридесете. Већи удио испитаника који заговарају касније заснивање породице (у поређењу с другим регијама) може се дове-

high readiness for emigration. Potential explanations include long-term exposure to cross-border influences, a well-established migration culture, and the predominance of attitudes favoring better living conditions abroad.

Data from the East Sarajevo region suggest a slightly more optimistic picture: 27.8% of students see their future in the Republic of Srpska, 30.7% do not, and 41.4% remain undecided. The high share of undecided respondents may reflect social uncertainty, but also a latent potential for increased confidence if more favorable conditions for education, employment, and youth retention were to be created.

In the Trebinje region, 32.3% of students express an intention to build their future in the Republic of Srpska, while 30.1% do not and 37.6% remain undecided. Although these values exceed the overall average, indecision remains dominant. Nevertheless, Trebinje stands out as one of the few areas displaying a more positive value orientation among young people, which may be linked to local economic growth, the development of the tourism sector, and relatively strong social cohesion (Fig. 2).

Within the “other” category, only 11.6% of students express an intention to build their future in the Republic of Srpska, whereas 56.5% do not, and 31.9% remain undecided. These data indicate the most pronounced negative orientation in the sample and represent the clearest indicator of demographic decline in smaller and more peripheral areas.

Young People’s Attitudes toward the Optimal Age for Family Formation: Generational and Regional Characteristics

The results of the study indicate a high level of consensus among young people in the Republic of Srpska regarding the optimal period for family formation. Overall, nearly two thirds of surveyed students consider the ages between 25 and 29 as the most favorable for establishing a family, while the second most frequently selected option is family formation before the age of 25. These findings point to the predominance of a moderately traditional yet rationally planned approach to family life.

In the Banja Luka region, 66.1% of students identify the period between 25 and 29 years of age as the most appropriate for family formation, while 17.7% favor family formation before the age of 25 and 14.3% after the age of 30. The relatively higher share of respondents advocating later family

сти у везу са урбаним начином живота, дужим периодом школовања и наглашеном оријентацијом ка професионалној стабилизацији прије преузимања породичних обавеза.

У приједорској регији 65,1% ученика издваја узраст од 25. до 29. година као најповољнији за заснивање породице, док се 22,2% залаже за раније заснивање, прије навршене 25. године. У добојској регији је нешто израженија оријентација ка средњем узрасту (67,7%) и умјеренија ка раном (20,3%). Обје регије задржавају традиционалнији приступ породичном животу, али се постепено приближавају савременијим моделима породичног планирања, што указује на процес вредносне трансформације између урбаних и руралних образаца.

Бијељинска регија показује највећи проценат сагласности са „стандардним“ узрастом од 25. до 29. година за заснивање породице (68,1%), док се 20,3% ученика определило за раније заснивање породице, а 9,7% за касније заснивање породице, након тридесете године. Иако овај резултат указује на формалну сличност са другим регијама, треба имати у виду да претходне анализе показују ниску реалну намјеру за скорије заснивање породице. То упућује на одступање између вредносних ставова и практичних намјера младих.

У регији Источно Сарајево 66,9% ученика издваја узраст од 25. до 29. година као најповољнији за заснивање породице, док 18,0% сматра да је прикладније раније заснивање прије 25. године. Око 12,4% младих би ту одлуку донијело у доби између 30. и 34. године, што је нешто више у односу на друге регије. Овај резултат може се тумачити као одраз урбаног начина живота и тенденције одлагања брачних одлука због дужег школовања и усмјерености ка каријерном развоју.

Према резултатима истраживања у регији Требиње је 68,1% ученика као најповољнији узраст за заснивање породице навело период од 25. до 29. година. Оваква расподела приближна је укупном просјеку и указује на уравнотеженост традиционалних и савремених погледа на породични живот. Требиње, као средина у којој су очуване породичне вриједности, задржава динамику ранијег ступања у брак у односу на веће урбане центре, али истовремено показује рационалан однос према времену формирања породице.

formation, compared to other regions, may be associated with an urban lifestyle, longer educational trajectories, and a pronounced orientation toward achieving professional stability prior to assuming family responsibilities.

In the Prijedor region, 65.1% of students indicate the ages between 25 and 29 as the most favorable for family formation, whereas 22.2% support earlier family formation, before the age of 25. In the Doboj region, orientation toward the middle age category is slightly more pronounced (67.7%), while support for early family formation is somewhat lower (20.3%). Both regions retain more traditional perspectives on family life but are gradually converging toward contemporary family-planning models, suggesting an ongoing process of value transformation between urban and rural patterns.

The Bijeljina region exhibits the highest level of agreement with the “standard” age interval of 25–29 years for family formation (68.1%). At the same time, 20.3% of students favor earlier family formation, while 9.7% support later family formation after the age of 30. Although this distribution appears broadly similar to those observed in other regions, previous analyses indicate a low actual intention to establish a family in the near future. This discrepancy suggests a divergence between normative value orientations and practical life intentions among young people.

In the East Sarajevo region, 66.9% of students identify the ages between 25 and 29 as the most appropriate for family formation, while 18.0% consider earlier family formation before the age of 25 to be preferable. Approximately 12.4% would postpone family formation to the age interval between 30 and 34, which is slightly higher than in other regions. This pattern may reflect urban lifestyles and a tendency to delay marital decisions due to prolonged education and stronger career orientation.

According to the results for the Trebinje region, 68.1% of students identify the period between 25 and 29 years as the most favorable for family formation. This distribution closely corresponds to the overall average and indicates a balance between traditional and modern views on family life. Trebinje, as a setting with well-preserved family values, retains a tendency toward earlier marriage compared to larger urban centers, while simultaneously demonstrating a rational approach to the timing of family formation.

У категорији „остало“ 73,9% ученика сматра да су најбоље године за заснивање породице између 25. и 29., док се 15,9% определили за раније заснивање. Овакви резултати показују највиши степен сагласности са овим „стандардним“ узрастом и истовремено потврђују стабилан систем вриједности у мање урбанизованим срединама, гдје традиционалне норме и даље задржавају своју снагу.

Жељени број дјеце: фертилне намјере и вредносни обрасци младих у Републици Српској

Резултати истраживања показују да млади у Републици Српској, упркос израженој тенденцији одлагања породичног живота, и даље испољавају релативно висок ниво позитивне оријентације према родитељству и већем броју дјеце. Генерално, највише ученика изјавило је да би жељело имати троје дјеце, што представља доминантан модел, док се за двоје дјеце определили нешто мањи проценат. Ови резултати указују да идеални број дјеце код младих у Републици Српској остаје у распону од два и три, што се приближава моделу „традиционалне, али рационално планиране породице“.

Подаци показују да млади у Републици Српској у просјеку желе између 2,5 и 3 дјеце, што представља позитиван показатељ фертилних намјера и превазилази ниво просте репродукције.

Највише изражен идеални број дјеце забиљежен је у регији Требиње (3,03), што потврђује снажан традиционални и породични систем вриједности у јужним крајевима. Слиједе регије Бијељина (2,72) и Добој (2,69), које такође показују изнадпросјечну оријентацију ка већим породицама (Сл. 3).

Регије Источно Сарајево (2,68) и Бањалука (2,65) показују умјереније фертилне ставове у односу на јужне регије, али и даље задржавају традиционалан модел двоје до троје дјеце. Најнижу просјечну вриједност биљежи регија Приједор (2,56), што указује на прагматичнији приступ формирању породице и могући утицај економске и социјалне несигурности.

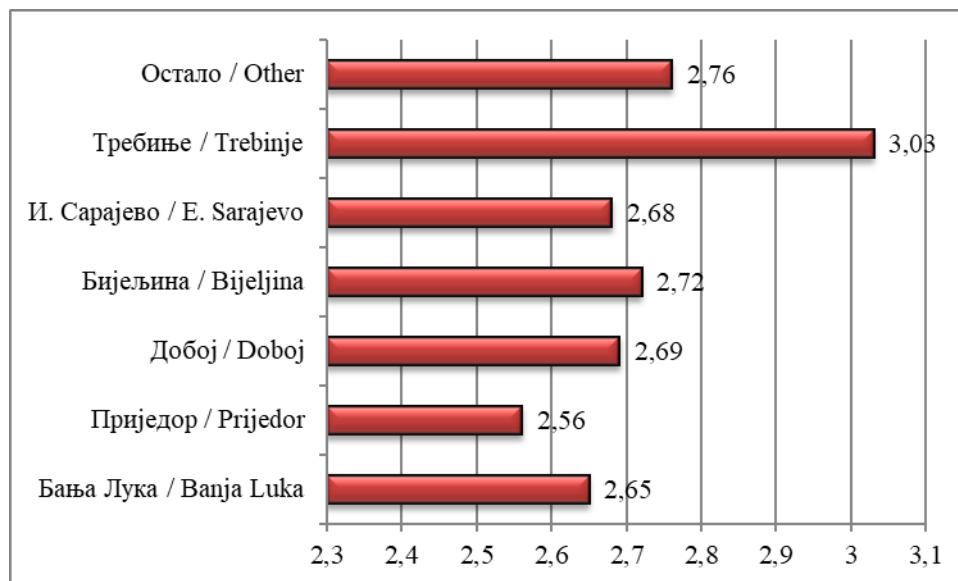
Within the “other” category, 73.9% of students consider the ages between 25 and 29 as the optimal period for establishing a family, while 15.9% favor earlier family formation. These findings reflect the highest level of consensus regarding the “standard” age interval and simultaneously confirm a stable value system in less urbanized areas, where traditional norms continue to exert a strong influence.

Desired Number of Children: Fertility Intentions and Value Patterns among Young People in the Republic of Srpska

The results indicate that, despite a pronounced tendency toward postponing family formation, young people in the Republic of Srpska continue to display a relatively high level of positive orientation toward parenthood and larger family sizes. Overall, the ideal number of children among young people remains within the range of two to three, approximating a model of a “traditional yet rationally planned family.”

The highest average desired number of children is recorded in the Trebinje region (3.03), confirming the persistence of strong traditional and family-oriented value systems in the southern parts of the Republic of Srpska. This is followed by the Bijeljina (2.72) and Doboj (2.69) regions, which also exhibit above-average orientations toward larger families (Fig. 3).

The East Sarajevo (2.68) and Banja Luka (2.65) regions display more moderate fertility preferences compared to the southern regions, while still adhering to a traditional two-to-three-child family model. The lowest average value is observed in the Prijedor region (2.56), suggesting a more pragmatic approach to family formation and a potential influence of economic and social uncertainty.

Сл. 3. Жељени број дјеце код младих у Републици Српској (по регијама)
 Fig. 3. Desired number of children among young people in the Republic of Srpska, by region.

Укупно посматрано, све регије показују позитиван и стабилан вредносни однос према родитељству, при чему јужни дио Републике Српске (регија Требиње) и источне области истиче се највишим степен породичне оријентације.

У бањалучкој регији 38,6% ученика изјављује да би жељело имати троје дјеце, 35,8% двоје, а 9,5% четворо. Укупно, око 14% младих исказало је преференцију за већи породични идеал (четворо или више дјеце). Резултати указују да урбанизација и образовне оријентације нису потпуно потиснуле традиционалне породичне вриједности, али истовремено показују рационалан приступ планирању потомства.

У приједорској регији 40,0% младих изразило је жељу да има двоје дјеце, док 37,1% жели троје дјеце. Четворо дјеце планира 8,4% испитаника, а петоро и више 3,7%. У добојској регији је забијежен нешто виши удио младих оријентисаних ка бројнијим породицама: 42,6% жели троје дјеце, 35,1% двоје, а 9,3% четворо. Ове регије представљају типичне примјере уравнотеженог односа између традиционалног и савременог породичног модела, при чему је симболички значај „трећег дјетета“ и даље присутан као израз идеала породичне стабилности и друштвене потпуности.

Бијељинска регија показује израженију оријентацију ка бројнијим породицама: 41,4% ученика жели троје дјеце,

Overall, all regions demonstrate a positive and stable value orientation toward parenthood, with the southern part of the Republic of Srpska (Trebinje region) and eastern areas standing out for their stronger family orientation.

In the Banja Luka region, 38.6% of students report a preference for three children, 35.8% for two children, and 9.5% for four children. In total, approximately 14% of young people express a preference for a larger family ideal (four or more children). These findings suggest that urbanization and educational orientation have not entirely displaced traditional family values, while simultaneously reflecting a rational approach to fertility planning.

In the Prijedor region, 40.0% of young people express a desire for two children, while 37.1% prefer three children. A total of 8.4% plan to have four children, and 3.7% indicate a preference for five or more children. In the Doboј region, a slightly higher share of respondents favor larger families: 42.6% prefer three children, 35.1% two children, and 9.3% four children. These regions represent typical examples of a balanced relationship between traditional and contemporary family models, where the symbolic importance of the “third child” remains present as an expression of family stability and social completeness.

The Bijeljina region exhibits a stronger orientation toward larger families: 41.4% of students prefer three children, 35.5% two children, and 9.8% four children. A total

35,5% двоје, а 9,8% четворо. За петоро и више изјаснило се 5,1%, што је изнад просјека, док само 2,5% не жели потомство. Ови подаци сврставају Бијељину међу регије у којима се очување породичне традиције испољава снажније, иако претходне анализе указују на ниску спремност за рано зачинање породице — што сугерише да идеални број дјеце има више вредносни идеал него реална карактер.

У регији Источно Сарајево 46,1% ученика жели троје дјеце, што представља највиши проценат у Републици Српској. За двоје дјеце се изјаснило 36,0%, а за четворо 7,9%. Проценат испитаника који не желе дјецу или желе само једно дјете је веома низак (3,0% односно 2,5%). Ови резултати указују на јаку породичну оријентацију и релативно традиционалан систем вриједности, чиме се Источно Сарајево издваја као регија са позитивним демографским потенцијалом.

Требиње показује најизраженију склоност ка бројнијим породицама: 43,5% ученика жели троје дјеце, 23,9% двоје, а чак 15,1% четворо и 9,6% петоро и више. Проценат испитаника који не жели дјецу је низак (2,8%). Ови подаци представљају најпозитивнији фертилни образац у узорку и указују на дубоко укоријењену породичну традицију и снажан културни континуитет. Требиње се тиме издваја као регија са највишим „идеалним фертилитетом“ међу младима у Републици Српској.

У категорији „остало“ доминирају одговори „двоје“ (37,9%) и „троје“ (40,9%) дјеце. Иако су узорци мањи, резултати су у складу с општим трендом: већина младих и у мањим срединама подржава модел породице са двоје или троје дјеце, што указује на стабилан вредносни систем у погледу родитељства (Сл. 3).

Перцепција младих о утицају популационе едукације на одлуку о заснивању породице

Подаци указују да млади у Републици Српској углавном исказује умјерен, али не и недвосмислено позитиван став према потенцијалном утицају популационе едукације на одлуку о заснивању породице. На нивоу цијеле Републике, 27,2% ученика сматра да би популациона обука могла утицати на такву одлуку, 24,0% не вјерује у њен утицај, док 34,3% није сигурно. Значајан дио испитаника, 14,5%, изјавио је да не разумије појам или суштину популационе едукације, што указује на ограничену информисаност младих о демографским и социјалним политикама.

of 5.1% express a preference for five or more children, which is above the average, while only 2.5% report not wanting children. These data place Bijeljina among regions where the preservation of family tradition remains strong, although previous analyses indicate a low readiness for early family formation—suggesting that the desired number of children functions more as a value-based ideal than a near-term practical intention.

In the East Sarajevo region, 46.1% of students express a preference for three children, representing the highest proportion in the Republic of Srpska. Preferences for two children are reported by 36.0% of respondents, while 7.9% favor four children. The proportion of respondents who do not wish to have children or prefer only one child is very low (3.0% and 2.5%, respectively). These findings point to a strong family orientation and a relatively traditional value system, positioning East Sarajevo as a region with positive demographic potential.

The Trebinje region demonstrates the strongest inclination toward larger families: 43.5% of students prefer three children, 23.9% two children, while as many as 15.1% favor four children and 9.6% five or more. The proportion of respondents who do not wish to have children is low (2.8%). These data represent the most favorable fertility pattern observed in the sample and indicate deeply rooted family traditions and strong cultural continuity. Trebinje thus emerges as the region with the highest “ideal fertility” among young people in the Republic of Srpska.

Within the “other” category, responses favoring two children (37.9%) and three children (40.9%) predominate. Although sample sizes are smaller, the results are consistent with the overall trend: the majority of young people in smaller communities also support a two- or three-child family model, indicating a stable value system with regard to parenthood (Fig. 3).

Young People's Perceptions of the Impact of Population Education on Family Formation Decisions

The data indicate that young people in the Republic of Srpska generally express a moderate, but not unequivocally positive, attitude toward the potential impact of population education on decisions related to family formation. At the aggregate level, 27.2% of students believe that population education could influence such decisions, while 24.0% do not believe in its effect, and 34.3% remain uncertain. A sub-

Ови резултати указују да потенцијал популационе едукације као инструмента демографске политике постоји, али да је њена ефикасност условљена нивоом информисаности и друштвеним контекстом у којем се спроводи.

У бањалучкој регији 29,2% ученика сматра да би популациона едукација могла утицати на одлуку о заснивању породице, 23,3% не дијели то мишљење, док је највећи удио — 32,4% — неодлучан. Поред тога, 15,1% ученика не разумије сам појам популационе едукације. Бањалучки резултати одражавају типичан урбани образац: умјерено повјерење у институционалне облике образовања, али и одређену дистанцу према њиховој практичној дјелотворности. Посебно је значајно што се трећина младих показала неодлучном, што упућује на потребу за јаснијим, систематичнијим и садржајнијим објашњењем сврхе и значаја популационе едукације.

У регији Приједор само 21,4% ученика сматра да би популациона едукација могла имати утицај на одлуку о заснивању породице, док 25,2% вјерује у такав ефекат, а највећи дио испитаника, 38,6%, остаје неодлучан. У добојској регији је ситуација нешто повољнија: 29,4% ученика сматра да би едукација могла имати ефекат, 24,1% то не очекује, а 33,9% није сигурно. У обје регије, међутим, око 13–15% младих не разумије појам, што указује на недовољну присутност и слабу укоријењеност концепта популационе политике у образовним програмима и јавном дискурсу.

У бијељинској регији 26,0% ученика сматра да би популациона едукација могла утицати на одлуку о заснивању породице, 26,2% не дијели то мишљење, а 33,5% није сигурно. Истовремено, 14,3% испитаника изјављује да не разумије питање. Бијељински резултати су у потпуности у складу с републичким просјеком и указују на постојање одређеног нивоа свијести о значају едукације, али и на одсуство чвршћег увјерења да би она могла имати непосредан утицај на личне одлуке младих.

Регија Источно Сарајево биљежи највећи удио неодлучних испитаника — чак 39,9% ученика није сигурно у утицај едукације, док 23,5% сматра да би она могла имати ефекат, а исто толико (23,5%) не дијели то мишљење. Око 13,2% не разумије питање. Ови резултати указују на изражен висок степен когнитивне резервисаности и недостатак конкретних искустава са едукативним садржајима из области демографије и породичне политике.

stantial proportion of respondents (14.5%) reported that they do not understand the concept or substance of population education, pointing to limited awareness among young people regarding demographic and social policy instruments.

These findings suggest that population education has potential as a tool of demographic policy; however, its effectiveness appears to be strongly conditioned by the level of awareness and the broader social context in which it is implemented.

In the Banja Luka region, 29.2% of students consider that population education could influence decisions on family formation, while 23.3% do not share this view and the largest proportion (32.4%) remains undecided. In addition, 15.1% of students report not understanding the concept of population education. The results from Banja Luka reflect a typical urban pattern: moderate trust in institutional forms of education combined with a certain degree of skepticism regarding their practical effectiveness. The high share of undecided respondents underscores the need for clearer, more systematic, and content-rich explanations of the purpose and relevance of population education.

In the Prijedor region, only 21.4% of students believe that population education could influence decisions on family formation, while 25.2% do not believe in such an effect, and the largest proportion (38.6%) remains undecided. In the Doboj region, the situation is somewhat more favorable: 29.4% of students consider that education could have an impact, 24.1% do not expect such an effect, and 33.9% remain uncertain. In both regions, however, approximately 13–15% of respondents do not understand the concept, indicating insufficient presence and weak institutionalization of population policy topics within educational curricula and public discourse.

In the Bijeljina region, 26.0% of students believe that population education could influence family formation decisions, 26.2% do not share this opinion, and 33.5% remain uncertain, while 14.3% report not understanding the question. These results closely correspond to the overall average and indicate a certain level of awareness regarding the importance of education, alongside the absence of strong conviction that such education could have a direct impact on young people's personal decisions.

The East Sarajevo region records the highest proportion of undecided respondents, with as many as 39.9% expressing uncertainty regarding the influence of population education.

У требињској регији је забиљежен највећи удио ученика који вјерују у позитиван утицај популационе едукације — 29,0%, док 20,2% сматра да оне не би имала ефекат, 33,0% није сигурно, а 17,8% не разумије појам. Требиње се тиме издваја као регија у којој је присутно нешто веће повјерење у улогу институционалне подршке и образовања у области демографских питања, што се може довести у везу са активнијим укључивањем у програме омладинске и породичне политике.

Перцепција младих о утицају медија на одлуку о заснивању породице

Анализа показује да већина младих у Републици Српској не сматра да медији имају значајан утицај на њихову одлуку о заснивању породице. На нивоу цијеле Републике, 47,3% ученика изјавило је да медији не утичу на њихове одлуке, док 26,8% сматра супротно, а 21,0% је остало неодлучно. Само 4,9% испитаника навело је да није разумјело питање. Ови резултати указују на изражен општи критички однос младих према медијским садржајима и на ограничено схватање медија као фактора који обликује животне и породичне изборе.

У бањалучкој регији, 28,9% ученика сматра да медији утичу на одлуку о заснивању породице, док 46,1% наводи да тај утицај не постоји, а 20,8% је неодлучно. Око 4,2% испитаника изјавило је да није разумјело питање. Као највећи медијски и урбани центар, Бањалука биљежи нешто већи проценат оних који препознају потенцијални утицај медија, али и изражен рационалан критички став који умањује њихову улогу. Овакви резултати могу одражавати виши ниво медијске писмености и развијену свијест о селективној употреби информација.

У приједорској регији 24,3% ученика сматра да медији имају утицај, док 50,1% наводи да тај утицај не постоји, а 21,7% неодлучно. Сличан однос забиљежен је и у добојској регији гдје 27,9% ученика сматра да медији имају утицај, 46,5% да га немају, а 20,9% није сигурно. Ови резултати указују на стабилан образац неповјерења према медијском утицају у срединама средњег степена урбанизације, гдје лични и породични ставови имају израженију улогу у формирању вредносног система од медијских порука.

У бијељинској регији 25,3% ученика сматра да медији утичу на породичне одлуке, 49,7% не дијели то мишљење,

At the same time, 23.5% believe that it could have an effect, while an equal proportion (23.5%) do not share this view. Approximately 13.2% report not understanding the concept. These findings point to a high degree of cognitive reservation and a lack of concrete exposure to educational content related to demography and family policy.

In the Trebinje region, the highest proportion of students expressing confidence in the positive impact of population education is observed (29.0%). At the same time, 20.2% believe that such education would not have an effect, 33.0% remain uncertain, and 17.8% do not understand the concept. Trebinje thus emerges as a region characterized by slightly higher trust in the role of institutional support and education in demographic matters, which may be associated with more active engagement in youth- and family-policy programs.

Young People's Perceptions of Media Influence on Family Formation Decisions

The analysis indicates that the majority of young people in the Republic of Srpska do not perceive the media as having a significant influence on their decisions regarding family formation. At the aggregate level, 47.3% of students reported that media do not influence their decisions, while 26.8% expressed the opposite view and 21.0% remained undecided. Only 4.9% of respondents indicated that they did not understand the question. These findings suggest a generally critical stance toward media content among young people and a limited perception of media as a factor shaping life-course and family-related choices.

In the Banja Luka region, 28.9% of students believe that media influence decisions on family formation, while 46.1% report no such influence and 20.8% remain undecided; 4.2% did not understand the question. As the largest media and urban center, Banja Luka records a slightly higher proportion of respondents recognizing potential media influence, alongside a pronounced rational and critical attitude that downplays the role of media. This pattern may reflect higher levels of media literacy and a more developed awareness of selective information consumption.

In the Prijedor region, 24.3% of students perceive media influence, while 50.1% do not and 21.7% remain undecided. A similar pattern is observed in the Doboj region, where 27.9% believe that media have an influence, 46.5% believe they do not, and 20.9% are uncertain. These findings indi-

док је 19,7% неодлучно. Додатних 5,3% испитаника навело је да не разумије питање. Резултати из Бијељине готово су идентични општем просјеку, што указује на изражену скепсу према утицају медија и релативно ниску перцепцију њихове социјалне моћи у сфери личних и породичних одлука.

У регији Источног Сарајева 25,9% ученика сматра да медији имају утицај, док 47,3% не дијели то мишљење, док је 20,7% неодлучно, а 6,1% не разумије питање. Ови резултати потврђују општи образац ограниченог препознавања медијског утицаја, али и релативно виши проценат когнитивне несигурности, што може бити посљедица недовољно развијених вјештина критичке медијске анализе у образовном систему.

Требиње показује сличне тенденције: 24,3% ученика сматра да медији имају утицај, 45,2% не дијели то мишљење, док је 24,0% неодлучно, а 6,5% не разумије питање. Уочљиво је да је неодлучних нешто више него у већини других регија, што може бити посљедица специфичне медијске изложености и ограничене доступности локалних медијских садржаја релевантних за младе.

Шта за младе представља породица: емотивне и вредносне компоненте породичног живота

Подаци добијени анкетним истраживањем показују да млади у Републици Српској породицу доживљавају прије свега као емоционалну, а не институционалну категорију. Три вриједности које најчешће повезују с породицом су љубав, повјерење и сигурност, што указује на снажан афективни и психолошки доживљај породичног живота.

На нивоу свих регија, љубав се издваја као најчешћа асоцијација на породицу — у просјеку наводи између 43% и 49% ученика. Значајно мањи, али и даље значајан удио испитаника повезује породицу с повјерењем (25–28%) и сигурношћу (26–30%). Оваква структура одговора потврђује да млади породицу прије свега доживљавају као извор емоционалне подршке и личне стабилности, док су материјални и друштвени аспекти у другом плану.

У бањалучкој регији, 45,1% ученика породицу повезује с љубављу, 27,3% с повјерењем, а 27,6% са сигурношћу. Бањалука, као урбана средина, задржава наглашено емотивно поимање породице, али са нешто уравнотеженијом расподелом између све три вриједности, што указује на развијенију свијест о функционалној улози

cate a stable pattern of skepticism toward media influence in moderately urbanized areas, where personal and family attitudes play a more prominent role in shaping value systems than media messages.

In the Bijeljina region, 25.3% of students believe that media influence family-related decisions, while 49.7% do not share this view and 19.7% remain undecided; an additional 5.3% reported not understanding the question. The results from Bijeljina closely mirror the overall average, pointing to pronounced skepticism toward media influence and a relatively low perception of media's social power in the domain of personal and family decision-making.

In the East Sarajevo region, 25.9% of students perceive media influence, while 47.3% do not, 20.7% remain undecided, and 6.1% did not understand the question. These findings confirm the general pattern of limited recognition of media influence, alongside a somewhat higher degree of cognitive uncertainty, which may be related to insufficiently developed critical media analysis skills within the educational system.

The Trebinje region exhibits similar tendencies: 24.3% of students believe that media influence family formation decisions, 45.2% do not share this view, and 24.0% remain undecided, while 6.5% did not understand the question. The slightly higher proportion of undecided respondents may reflect specific patterns of media exposure and the limited availability of locally relevant media content for young people.

What Family Represents for Young People: Emotional and Value Components of Family Life

Data obtained from the survey indicate that young people in the Republic of Srpska perceive the family primarily as an emotional rather than an institutional category. The three values most frequently associated with family are love, trust, and security, pointing to a strong affective and psychological understanding of family life.

Across all regions, love emerges as the most common association with family, reported on average by between 43% and 49% of respondents. A smaller but still substantial share of young people associates family with trust (25–28%) and security (26–30%). This distribution confirms that young people predominantly perceive the family as a source of emotional support and personal stability, while material and formal social aspects play a secondary role.

породице као извора и емоционалне и социјалне стабилности.

У приједорској регији, 43,8% ученика наводи љубав као суштину породице, 27,9% повјерење и 28,2% сигурност. Оваје је уочљив нешто израженији нагласак на осјећају сигурности, што може одражавати потребу младих за стабилношћу у мање урбаним и економски изазовнијим срединама.

У регији Добој 43,0% ученика истиче љубав као главну карактеристику породице, 27,6% повјерење, а 29,4% сигурност. Добојска регија биљежи највећи удио испитаника који породицу повезују са сигурношћу, што указује на изражену перцепцију заштитне функције породице у условима економске неизвјесности.

У бијељинској регији, 44,8% ученика истиче љубав, 25,8% повјерење, а 29,5% сигурност. Бијељина показује уравнотежен емотивно-заштитни образац, што указује да породица за младе у овој регији има двојаку улогу — емоционалну подршку и социјалну сигурност.

У регији Источно Сарајево, 46,7% ученика види породицу као љубав, 26,7% као повјерење, а 26,6% као сигурност. Ријеч је о једном од највиших процената повезивања породице са љубављу у Републици Српској, што указује на висок ниво афективне идентификације и очуван традиционални појам породичне блискости.

Требињска регија биљежи највиши ниво емотивне оријентације: 48,7% ученика породицу повезује са љубављу, 24,8% са повјерењем и 26,5% са сигурношћу. Ови резултати одражавају општи вредносни профил југа Републике Српске, гдје је породична кохезија снажна и породица има централну социјалну улогу.

Шта млади сматрају највећим богатством: вредносни приоритети и друштвене оријентације

Резултати истраживања показују да млади у Републици Српској, упркос израженим социоекономским изазовима, задржавају снажну оријентацију ка нематеријалним животним вриједностима. На нивоу свих регија, доминирају одговори „здравље“ и „дјеца“, док материјално богатство и каријера имају мањи значај у систему приоритета младих. Укупно посматрано, здравље је први избор за више од половине испитаника (између 50,1% и 51,4% у свим регијама), што показује универзални значај ове вриједности. На другом мјесту налазе се дјеца као

In the Banja Luka region, 45.1% of students associate family with love, 27.3% with trust, and 27.6% with security. As an urban environment, Banja Luka maintains a pronounced emotional perception of family, combined with a relatively balanced distribution across all three values. This pattern suggests a more developed awareness of the functional role of family as both an emotional and social stabilizer.

In the Prijedor region, 43.8% of students identify love as the core meaning of family, followed by trust (27.9%) and security (28.2%). A slightly stronger emphasis on security is evident, which may reflect young people's need for stability in less urbanized and economically more challenging environments.

In the Doboј region, 43.0% of students highlight love as the primary characteristic of family, while 27.6% associate it with trust and 29.4% with security. The Doboј region records the highest proportion of respondents linking family with security, indicating a pronounced perception of the protective function of family under conditions of economic uncertainty.

In the Bijeljina region, 44.8% of students emphasize love, 25.8% trust, and 29.5% security. Bijeljina exhibits a balanced emotional–protective pattern, suggesting that family for young people in this region plays a dual role: as a source of emotional support and as a provider of social security.

In the East Sarajevo region, 46.7% of students perceive family as love, 26.7% as trust, and 26.6% as security. This region records one of the highest levels of association between family and love in the Republic of Srpska, pointing to a strong affective identification and a well-preserved traditional concept of family closeness.

The Trebinje region demonstrates the highest level of emotional orientation: 48.7% of students associate family with love, 24.8% with trust, and 26.5% with security. These results reflect the overall value profile of the southern part of the Republic of Srpska, where family cohesion remains strong and the family occupies a central social role.

What Young People Consider the Greatest Wealth: Value Priorities and Social Orientations

The results of the study indicate that young people in the Republic of Srpska, despite pronounced socio-economic challenges, maintain a strong orientation toward non-material life values. Across all regions, the dominant responses are “health” and “children,” while material wealth and career achievement

симбол личног и породичног испуњења (између 28% и 35%). Економске категорије као што су новац (9–13%) и каријера (6–9%) имају секундарно мјесто, што указује на јаку хуманистичку и породично оријентисану скалу вриједности међу младима.

У бањалучкој регији, 50,3% ученика сматра да је здравље највеће богатство, 29,7% издаваја дјецу, 12,0% новац, а 8,0% каријеру. Ови резултати показују да и у најурбанијем дијелу Републике Српске доминира традиционалан вредносни систем у којем лична добробит и породични живот имају предност у односу на материјалне и професионалне аспекте.

У регији Приједор је структура скоро слична: 50,9% ученика издаваја здравље као највеће богатство, 29,5% дјецу, 10,7% новац и 8,9% каријеру. Ови подаци потврђују стабилност хуманистичког вредносног оквира и у срединама са умјереним нивоом урбанизације. Иако је привредна несигурност често висока, материјалне вриједности и даље остају у другом плану.

У добојској регији, 50,3% ученика сматра да је здравље највеће богатство, 28,3% издаваја дјецу, 12,5% новац и 9,0% каријеру. У овој регији уочава се нешто израженија оријентација ка материјалним вриједностима, што може бити посљедица друштвено-економских околности и повећаног осјећаја економске несигурности.

У бијељинској регији 50,1% ученика издаваја здравље као највеће богатство, 30,3% дјецу, 12,2% новац и 7,3% каријеру. Бијељинска регија тиме показује готово идентичан образац као укупни просјек младих у Републици Српској.

У регији Источно Сарајево 51,4% ученика сматра да је здравље највеће богатство, што представља највиши проценат у цијелом узорку. Слиједе дјеца (29,3%), новчано богатство (11,9%) и каријера (7,4%). Ови резултати указују на високу конзистентност традиционалних и егзистенцијалних вриједности, уз релативно ниску оријентацију ка материјалним аспектима живота.

Требињска регија показује најизраженију породичну оријентацију у укупном узорку: 34,5% ученика сматра да су дјеца највеће богатство, 50,7% здравље, 9,0% новац и 5,9% каријеру. Ријеч је о јединој регији у којој је значај породице и дјеце готово изједначен као значај здравља. Ови резултати су у складу са претходним налазима о снажном очувању традиционалних и породичних вриједности на југу Републике Српске.

occupy a secondary position in young people's value hierarchies. Overall, health emerges as the primary choice for more than half of the respondents (ranging between 50.1% and 51.4% across regions), underscoring the universal importance of this value. Children rank second as a symbol of personal and family fulfillment (approximately 28%–35%). Economic categories such as money (9%–13%) and career (6%–9%) are less prominent, pointing to a strong humanistic and family-oriented value framework among young people.

In the Banja Luka region, 50.3% of students identify health as the greatest wealth, followed by children (29.7%), money (12.0%), and career (8.0%). These findings indicate that even in the most urbanized part of the Republic of Srpska, a traditional value system prevails, in which personal well-being and family life take precedence over material and professional achievements.

The Prijedor region displays a nearly identical structure: 50.9% of students emphasize health as the greatest wealth, 29.5% children, 10.7% money, and 8.9% career. These data confirm the stability of a humanistic value framework in moderately urbanized environments. Despite frequent economic insecurity, material values remain secondary.

In the Doboј region, 50.3% of students consider health the greatest wealth, 28.3% children, 12.5% money, and 9.0% career. This region shows a slightly stronger orientation toward material values, which may reflect specific socio-economic circumstances and heightened perceptions of economic insecurity.

In the Bijeljina region, 50.1% of students prioritize health, followed by children (30.3%), money (12.2%), and career (7.3%). The value profile of Bijeljina closely mirrors the overall average for the Republic of Srpska.

In the East Sarajevo region, 51.4% of students identify health as the greatest wealth—the highest proportion observed in the sample—followed by children (29.3%), monetary wealth (11.9%), and career (7.4%). These findings indicate a high degree of consistency in traditional and existential values, combined with a relatively low orientation toward material aspects of life.

The Trebinje region exhibits the strongest family orientation in the sample: 34.5% of students identify children as the greatest wealth, while 50.7% emphasize health, 9.0% money, and 5.9% career. Trebinje is the only region in which the importance of family and children nearly equals that of

Мотиви за рађањем дјете: вредносне оријентације младих у Републици Српској

Резултати истраживања показују да су мотиви за рађањем дјете код младих у Републици Српској преважно афективно, патриотског и традиционалног карактера, што указује на стабилан вредносни систем у коме родитељство има дубоко културно и морално утемељење. Ови подаци јасно указују да млади родитељство доживљавају прије свега као емоционалну потребу и моралну обавезу, а не као формалну социјалну или биолошку дужност.

У бањалучкој регији, 49,9% ученика као главни мотив за рађање дјете наводи дужност према народу, док 44,2% истиче љубав према дјети. Знатно мањи проценат испитаника издваја жељу за потомством (3,3%) или неки други разлог (2,6%).

Ови резултати показују да у урбаном подручју попут Бањалуке постоји снажан осјећај одговорности према националној заједници, уз готово подједнако изражену емоционалну компоненту родитељства.

У регији Приједор 46,4% ученика као мотив наводи љубав према дјети, а 47,7% осјећај дужности према народу. Ова регија показује најуравнотеженији однос између емоционалних и патриотских мотива, што указује о дубоко укоријењеној породичној традицији и наглашеном моралном схватању родитељства као друштвене вриједности.

Добојска регија биљежи највиши ниво идентификације родитељства са дужношћу према народу — 51,9% ученика. Љубав према дјети наводи 43,4%, док су остали мотиви заступљени у симболичном проценту. Ови резултати указују на снажан традиционално-национални контекст, у којем се родитељство доживљава као лични допринос опстанку народа и заједнице.

У Бијељинској регији 49,3% ученика наводи дужност према народу а 46,5% ученика истиче љубав према дјети. Бијељинска регија задржава уравнотежен однос између моралних и емоционалних мотива, при чему је примјетна нешто израженија афективна компонента у односу на друге дијелове Републике Српске.

Регија Источно Сарајево показује један од највиших процената одговора „дужност према народу“ (51,8%) и нешто нижи проценат за „љубав према дјети“ (42,4%). Оваква структура одговора указује на јаче укоријењен на-

health. These results are consistent with previous findings highlighting the strong preservation of traditional and family values in the southern part of the Republic of Srpska.

Motives for Childbearing: Value Orientations of Young People in the Republic of Srpska

The results of the study indicate that motives for childbearing among young people in the Republic of Srpska are predominantly affective, patriotic, and traditional in nature, pointing to a stable value system in which parenthood is deeply embedded in cultural and moral frameworks. These findings clearly suggest that young people perceive parenthood primarily as an emotional need and a moral responsibility, rather than as a formal social or biological obligation.

In the Banja Luka region, 49.9% of students identify a sense of duty toward the nation as the main motive for having children, while 44.2% emphasize love for children. A considerably smaller proportion of respondents cite a desire for offspring (3.3%) or other reasons (2.6%). These results demonstrate that even in an urban environment such as Banja Luka, there is a strong sense of responsibility toward the national community, accompanied by an almost equally pronounced emotional dimension of parenthood.

In the Prijedor region, 46.4% of students report love for children as their primary motive, while 47.7% emphasize a sense of duty toward the nation. This region displays the most balanced relationship between emotional and patriotic motives, indicating a deeply rooted family tradition and a pronounced moral understanding of parenthood as a social value.

The Doboј region records the highest level of identification of parenthood with a sense of duty toward the nation, reported by 51.9% of students. Love for children is cited by 43.4% of respondents, while other motives appear only marginally. These findings point to a strong traditional and national context in which parenthood is perceived as a personal contribution to the survival of the community and the nation.

In the Bijeljina region, 49.3% of students cite duty toward the nation as their primary motive for childbearing, while 46.5% emphasize love for children. The Bijeljina region thus maintains a balanced relationship between moral and emotional motives, with a slightly more pronounced affective component compared to other parts of the Republic of Srpska.

ционални и културни систем вриједности као мотива за родитељство, што се може довести у везу са историјским, културним и духовним особеностима ове регије.

У Требињској регији је такође забиљежен висок удио одговора „дужност према народу“ (51,8%) и нешто мањи за „љубав према дјети“ (42,1%). Ови резултати потврђују на континуитет патриотско-традиционалних вриједности и снажан културни осјећај породице као темеља друштва.

Фактори који утичу на одлуку о заснивању породице: перцепције младих у Републици Српској

Резултати нашег истраживања показују да млади своје ставове о породичном животу у значајној мјери граде на процјени материјалне сигурности и стабилности друштвеног окружења.

У бањалучкој регији, 26,2% ученика сматра да економска криза највише утиче на ову одлуку, 16,3% наводи незапосленост, а исти проценат (16,3%) несигурну будућност. Остали фактори су знатно мање заступљени: стамбени услови 9,0%, изостанак финансијске помоћи државе 8,8%, док појединачни други фактори не прелазе 5%. Ови резултати одражавају висок ниво рационалне процјене економских прилика и њиховог утицаја на животне одлуке, што је типично за урбана подручја.

У приједорској регији, 25,8% ученика као главну препреку за заснивање породице наводи економску кризу, 18,2% незапосленост, 15,2% несигурну будућност и 8,8% лоше стамбене услове. У региону у којем је незапосленост изнад републичког просјека, њена висока позиција међу препрекама је очекивана. Подаци показују да економска стагнација има директан утицај на демографску мотивацију младих.

У добојској регији, 24,4% ученика наводи економску кризу, 17,0% незапосленост, 17,3% несигурну будућност и 10,2% изостанак финансијске помоћи државе — што је највиши проценат за овај показатељ у цијелом узорку. Ови резултати указују на снажну свијест о институционалним недостацима и потреби за активнијом државном подршком младим породицама.

У бијељинској регији резултати су приближни републичком просјеку: 24,7% ученика наводи економску кризу, 19,6% незапосленост, 16,6% несигурну будућност и 8,6% изостанак државне помоћи. Ова регија се издваја по томе што незапосленост најјаче перципирају као препре-

The East Sarajevo region shows one of the highest proportions of responses indicating duty toward the nation (51.8%), alongside a somewhat lower proportion citing love for children (42.4%). This structure of responses reflects a more strongly embedded national and cultural value system as a motivating framework for parenthood, which may be linked to the historical, cultural, and spiritual specificities of the region.

In the Trebinje region, a similarly high share of respondents emphasize duty toward the nation (51.8%), while a slightly smaller proportion cite love for children (42.1%). These findings confirm the continuity of patriotic and traditional values and a strong cultural perception of the family as a foundational pillar of society.

Factors Influencing Family Formation Decisions: Young People's Perceptions in the Republic of Srpska

The results of this study indicate that young people largely base their attitudes toward family formation on assessments of material security and the stability of the broader socio-economic environment.

In the Banja Luka region, 26.2% of students identify the economic crisis as the most influential factor affecting decisions on family formation, followed by unemployment (16.3%) and uncertainty about the future (16.3%). Other factors are considerably less prominent, including housing conditions (9.0%) and the absence of state financial support (8.8%), while individual remaining factors do not exceed 5%. These findings reflect a high level of rational evaluation of economic circumstances and their impact on life-course decisions, which is characteristic of urban settings.

In the Prijedor region, 25.8% of students cite the economic crisis as the main obstacle to family formation, followed by unemployment (18.2%), uncertainty about the future (15.2%), and inadequate housing conditions (8.8%). In a region where unemployment exceeds the republic average, its high ranking among perceived barriers is expected. The data clearly indicate that economic stagnation exerts a direct influence on young people's demographic motivation.

In the Doboj region, 24.4% of students identify the economic crisis as the primary factor, while 17.0% cite unemployment, 17.3% uncertainty about the future, and 10.2% the lack of state financial support—representing the highest proportion for this factor across the entire sample. These results point to a strong awareness of institutional short-

ку породичном животу, што кореспондира са значајним одливом радно способног становништва у иностранство.

Регија Источног Сарајева показује сличан образац: 25,1% ученика издваја економску кризу, 19,9% незапосленост, 14,5% несигурну будућност и 9,1% стамбене услове као факторе који утичу на породичне одлуке. Ипак, примјетно је нешто веће учешће одговора „већа запосленост и самосталност жена“ (4,9%), што указује на постепено препознавање родне димензије друштвених промјена.

У требињској регији, 25,7% ученика сматра да економска криза највише утиче на одлуку о заснивању породице, 19,8% наводи незапосленост, а 12,5% несигурну будућност. Поред тога, 9,7% ученика истиче лоше стамбене услове, што је највиши проценат у Републици Српској за овај фактор. Као регион са нешто вишим животним трошковима, Требиње осликава реалан и рационалан приступ младих економским аспектима породичног живота.

ДИСКУСИЈА И ЗАКЉУЧАК

Резултати анализе указују на изражене диференцијације, али и извјесне конвергенције у ставовима младих према социодемографским изазовима.

Генерално, урбане регије са развијеном универзитетском инфраструктуром, као што су Бањалука и Источно Сарајево, показују релативно највиши ниво лојалности локалном образовном систему. Насупрот томе, регије попут Бијељина, Требиње, Приједор и Добој исказују већи степен оријентације ка студирању у другим државама или ентитетима. Ови резултати указују на потребу јачања регионалних универзитетских центара, унапређења квалитета студијских програма и повећања видљивости домаћих високошколских установа како би се ублажиле тенденције „одлива младих мозгова“.

Укупни резултати указују да млади у Републици Српској исказују изражену миграциону намјеру, која је посебно наглашена у регијама Бијељина, Требиње, Приједор и Добој, док је најмање присутна у Источном Сарајеву и Бањалуци. Овакви обрасци у складу су са ширим демографским токовима, гдје периферне и економски слабије регије биљеже већу стопу намјере одласка младих. Уколико се ова тенденција не ублажи системским мјерама, може имати дугорочне посљедице по демографску структуру, тржиште рада и одрживост локалних заједница. Зато се

comings and a perceived need for more active state support for young families.

In the Bijeljina region, the results closely resemble the republic average: 24.7% of students identify the economic crisis, 19.6% unemployment, 16.6% uncertainty about the future, and 8.6% the absence of state support as key factors. This region stands out in that unemployment is perceived as the most significant barrier to family formation, which corresponds with substantial outflows of the working-age population to foreign labor markets.

The East Sarajevo region displays a similar pattern, with 25.1% of students identifying the economic crisis, 19.9% unemployment, 14.5% uncertainty about the future, and 9.1% housing conditions as influential factors in family-related decisions. Notably, a slightly higher proportion of respondents highlight “greater employment and independence of women” (4.9%), indicating a gradual recognition of the gender dimension of contemporary social change.

In the Trebinje region, 25.7% of students consider the economic crisis to be the most influential factor in family formation decisions, followed by unemployment (19.8%) and uncertainty about the future (12.5%). In addition, 9.7% of respondents emphasize inadequate housing conditions, representing the highest proportion for this factor in the Republic of Srpska. As a region characterized by relatively higher living costs, Trebinje reflects a realistic and rational assessment by young people of the economic dimensions of family life.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The results of the analysis point to pronounced regional differentiations, as well as certain convergences, in young people’s attitudes toward key socio-demographic challenges in the Republic of Srpska.

In general, urban regions with well-developed university infrastructure, such as Banja Luka and East Sarajevo, exhibit relatively higher levels of loyalty to the domestic education system. In contrast, regions such as Bijeljina, Trebinje, Prijedor, and Doboј demonstrate a stronger orientation toward studying in other entities or abroad. These findings highlight the need to strengthen regional university centers, improve the quality and relevance of study programs, and enhance the visibility of domestic higher education institutions in order to mitigate ongoing “brain drain” tendencies among young people.

као кључни приоритети намећу јачање регионалног развоја, подстицаји за запошљавање младих и унапређење образовних и животних услова унутар Републике Српске.

Резултати јасно показују да међу младима у Републици Српској преовладава оријентација ка одлагању заснивања породице, наручито у урбаним и економски развијеним регијама. Највећу спремност исказују млади у регији Требиња и дјелимично приједорске регије, док су најнижи нивои породичних намјера у регији Бијељине и мањим срединама. Ови налази указују на дубинске демографске изазове — смањену рану фертилност, продужење периода нежељености/неудатости и помјерање родитељства у касније животно доба. У условима израженог одлива младих и пада наталитета, неопходно је развијати демографске и социјалне политике усмјерене на подршку младима при преласку у породични живот, посебно кроз стабилније запошљавање, стамбене програме и институционалну подршку младим паровима.

Резултати показују да међу младима у Републици Српској постоји низак ниво дугорочног повјерења у сопствено друштвено окружење, уз изражену тенденцију емиграционих намјера и висок степен неодлучности. Регионалне разлике су релативно уједначене, али се могу груписати у три карактеристична типа:

1. Урбане регије (Бањалука, Источно Сарајево, Требиње) — умјерено позитивне али и даље амбивалентне оријентације.
2. Полупериферне регије (Приједор, Добој) — изражен скептицизам и висок ниво несигурности.
3. Периферне и пограничне регије (Бијељина, Остало) — најнижи степен повјерења у будућност унутар Републике Српске.

Ови налази, у комбинацији са резултатима претходних анализа о наставку школовања, миграционим и породичним намјерама, јасно указују на структуралну демографску кризу и дубински преображај вриједносног система младих. Перцепција ограничених могућности, несигурност запослења и одсуство јасних развојних перспектива представљају кључне факторе који подстичу демотивацију и појачавају намјеру емиграције.

За креирање ефикасних демографских и омладинских политика неопходно је системски дјеловати у правцу повећања економске стабилности, развоја регионалних

Overall, the results indicate that young people in the Republic of Srpska express pronounced migration intentions, particularly in the regions of Bijeljina, Trebinje, Prijedor, and Doboј, while such intentions are least evident in East Sarajevo and Banja Luka. These patterns are consistent with broader demographic trends, whereby peripheral and economically weaker regions tend to record higher propensities for youth outmigration. If not addressed through systematic policy measures, these trends may have long-term consequences for demographic structure, labor markets, and the sustainability of local communities. Accordingly, key priorities include strengthening regional development, providing incentives for youth employment, and improving educational and living conditions within the Republic of Srpska.

The findings clearly show that postponement of family formation predominates among young people in the Republic of Srpska, particularly in urban and economically more developed regions. The highest levels of readiness for family formation are observed among young people in the Trebinje region and, to a lesser extent, in the Prijedor region, while the lowest levels of family formation intentions are recorded in the Bijeljina region and smaller local communities. These patterns point to deep-rooted demographic challenges, including reduced early fertility, prolonged singlehood, and the postponement of parenthood to later stages of the life course. In the context of pronounced youth outmigration and declining birth rates, it is essential to develop demographic and social policies aimed at supporting young people during the transition to family life—particularly through more stable employment, housing support programs, and targeted institutional assistance for young couples.

The results further indicate a low level of long-term trust among young people in their broader social environment, accompanied by strong emigration intentions and a high degree of indecision regarding their future within the Republic of Srpska. Although regional differences are relatively consistent, they can be grouped into three characteristic types:

1. **Urban regions (Banja Luka, East Sarajevo, Trebinje)** – moderately positive but still ambivalent orientations toward the future within the Republic of Srpska.
2. **Semi-peripheral regions (Prijedor, Doboј)** – pronounced skepticism and high levels of perceived insecurity.

центра и јачања идентитетског и друштвеног повјерења младих у сопствену заједницу.

У Републици Српској преовладава став да је друга половина двадесетих година живота (25–29) најповољнији период за заснивање породице. Такав образац одражава спој традиционалних очекивања и савремених образовно-економских реалности. Регионалне разлике су минималне, али се уочава да урбане средине (Бањалучка, Источно Сарајево) показују већу толеранцију према каснијем заснивању породице, док су условно периферне средине (Приједор, Добој, Требиње и Остало, тј, остатак регије) благо оријентисане ка ранијем. Иако већина младих теоријски препознаје биолошки и социјално оптималан период за родитељство, у пракси, као што показују претходни налази, већина не планира заснивање породице у блиској будућности. Ово указује на све израженији јаз између нормативних ставова и стварног понашања, што представља један од кључних изазова савремене демографске политике Републике Српске.

Подаци о жељеном броју дјеце показују да међу младима у Републици Српској преовладава идеал трочлане породице (три дјетета), који је присутан у свим регијама, посебно изражен у Источном Сарајеву (46,1%) и Требињу (43,5%). Модел двоје дјеце и даље перципира као „реалистичнији“ избор, док су веће породице идеал мањег, али значајног дијела младих (до 15%). Ови резултати су у складу са културно-традиционалним обрасцима српског становништва, али истовремено откривају парадокс вриједности: иако већина младих изражава позитиван став о родитељству и већем броју дјеце, реалне намјере, како показују претходни налази, остају ниске. То упућује на закључак да главну препреку остварењу ових фертилних идеала не представљају вриједности, већ социјални, економски и институционални фактори. Због тога би приоритет демографске политике Републике Српске требало да буде развој системске подршке младим породицама путем стабилног запошљавања, доступног стамбеног програма и финансијских подстицаја за рађање другог и трећег дјетета.

Ниво повјерења младих у ефикасност популационе едукације је умјерен и диференциран, при чему више од трећине младих (34,3%) остаје неодлучно. Посебно је уочљиво да значајан дио ученика (14,5%) не познаје појам, што указује на недостатак системског образовања о демографским изазовима и породичној политици.

3. Peripheral and border regions (Bijeljina and other localities) – the lowest levels of confidence in building a future within the Republic of Srpska.

Taken together with earlier findings on educational continuation, migration intentions, and family formation plans, these results clearly point to a structural demographic crisis and a profound transformation of young people's value systems. Perceptions of limited opportunities, employment insecurity, and the absence of clear development prospects emerge as key factors driving demotivation and reinforcing emigration intentions.

For the development of effective demographic and youth policies, it is essential to pursue a systematic approach aimed at increasing economic stability, strengthening regional centers, and reinforcing young people's sense of identity and social trust in their local communities.

In the Republic of Srpska, there is a prevailing perception that the second half of the twenties (ages 25–29) represents the most favorable period for family formation. This pattern reflects a combination of traditional expectations and contemporary educational and economic realities. Regional differences are minimal; however, urban environments (Banja Luka and East Sarajevo) exhibit greater tolerance toward later family formation, whereas semi-peripheral areas (Prijevor, Doboj, Trebinje, and other localities) tend to be more oriented toward earlier family formation. Although the majority of young people theoretically recognize the biologically and socially optimal period for parenthood, in practice—as demonstrated by the preceding findings—most do not plan to establish a family in the near future. This discrepancy points to an increasingly pronounced gap between normative attitudes and actual behavior, which constitutes one of the key challenges of contemporary demographic policy in the Republic of Srpska.

Data on the desired number of children indicate that the ideal of a three-child family predominates among young people in the Republic of Srpska and is present across all regions, with particularly high levels observed in East Sarajevo (46.1%) and Trebinje (43.5%). The two-child model is still perceived as a more “realistic” choice, while larger families represent the ideal of a smaller but socially significant segment of young people (up to 15%). These results are consistent with the cultural and traditional patterns of the Serbian population, while simultaneously revealing a

Највећи потенцијал за увођење и развој програма популационе едукације постоји у регијама Бањалука, Добој и Требиње, гдје је проценат оних који препознају њен могући утицај највиши (око 29%). У мање развијеним регијама потребно је посветити више пажње на подизању свијести и промоцији разумјевања значаја демографских питања.

Свеукупно, резултати указују да популациона едукација може представљати значајан инструмент демографске политике, али њена ефикасност зависи од нивоа институционалне подршке, интеграције у образовни систем и начина комуникације са младима. Стога се препоручује увођење интегрисаних образовних модула о демографским процесима, родној равноправности, родитељству и породичној одговорности већ у средњошколском образовању.

Укупни налази показују да готово половина младих у Републици Српској (47,3%) не препознаје медије као фактор који утиче на њихове животне и породичне изборе. То указује да медијски утицај у овој области више индиректан и културолошки него непосредан. Иако мањи проценат испитаника (26,8%), препознаје потенцијални утицај медија, доминира увјерење да одлуке о заснивању породице остају индивидуалне и да се не формирају под директним медијским утицајем.

Највиши ниво препознавања медијског утицаја забиљежен је у Бањалуци (28,9%) и Добоју (27,9%), док су најнижи у Приједору и Требињу (24,3%). Ови резултати могу се тумачити као одраз зрелости медијске публике, али и као показатељ да медијски садржаји у Републици Српској још увијек ријетко тематизују питања породице, родитељства и демографске одговорности.

Стога једна од препорука за јавне политике требало би да буде јачање позитивних медијских порука о породици и родитељству, као и укључивање медија у промоцију демографских и социјалних програма намјењених младима.

Резултати показују да млади у свим регијама Републике Српске породицу првенствено виде као емоционалну заједницу засновану на љубави, повјерењу и сигурности, а не као формалну институцију.

Регионалне разлике су минималне и све регије показују висок степен конзистентности, што одражава културне и вредносне хомогености о перцепцији породице.

value-related paradox: despite the fact that most young people express positive attitudes toward parenthood and larger families, their actual fertility intentions—as shown by earlier findings—remain low. This suggests that the primary barriers to the realization of these fertility ideals are not value-based, but rather social, economic, and institutional in nature. Consequently, a central priority of demographic policy in the Republic of Srpska should be the development of systematic support for young families through stable employment, accessible housing programs, and targeted financial incentives for the birth of second and third children.

Young people's level of trust in the effectiveness of population education is moderate and differentiated, with more than one third of respondents (34.3%) remaining undecided. Particularly noteworthy is the fact that a significant proportion of students (14.5%) are unfamiliar with the concept itself, indicating a lack of systematic education on demographic challenges and family policy issues.

The greatest potential for the introduction and further development of population education programs is observed in the regions of Banja Luka, Doboј, and Trebinje, where the share of respondents recognizing its potential impact is the highest (approximately 29%). In less developed regions, greater emphasis should be placed on raising awareness and promoting a clearer understanding of the importance of demographic issues.

Overall, the findings suggest that population education can represent an important instrument of demographic policy; however, its effectiveness depends on the level of institutional support, its integration into the formal education system, and the manner in which it is communicated to young people. Accordingly, the introduction of integrated educational modules addressing demographic processes, gender equality, parenthood, and family responsibility is recommended already at the level of secondary education.

Overall findings indicate that nearly half of young people in the Republic of Srpska (47.3%) do not perceive the media as a factor influencing their life-course and family-related choices. This suggests that media influence in this domain is more indirect and cultural than immediate or explicit. Although a smaller proportion of respondents (26.8%) acknowledge a potential media effect, the prevailing belief is that decisions regarding family formation remain largely individual and are not shaped by direct media influence.

Доминирајући избор „љубав“ као прва асоцијација у свим регијама указује на афективну природу породичних односа у културном идентитету младих. Истовремено, високи проценти за „сигурност“ у Добоју и Бијељини указују да млади породицу доживљавају као уточиште у условима друштвене и економске несигурности.

Укупно посматрано, ови резултати потврђују да, упркос модернизацијским процесима, породица остаје централна вриједност у систему социјалних и личних оријентација младих у Републици Српској.

Подаци јасно показују да међу младима у Републици Српској доминирају нематеријалне животне вриједности, прије свега здравље и породица (дјеца). Материјални фактори као што су новац и каријера, иако присутни, имају секундарни значај. Ово указује на висок степен вредносне стабилности и културног континуитета, у којем породица и лична добробит остају централне категорије животне оријентације младих.

Може се закључити да, упркос процесима модернизације и глобализације, вредносни систем младих у Републици Српској остаје дубоко укоријењен у традиционалним социјалним нормама, са нагласком на здрављу, потомству и емоционалној испуњености као основама животног задовољства.

Љубав према дјечи и осјећај дужности према народу представљају двије кључне мотивационе димензије фертилитета међу младима у Републици Српској. Док је љубав израз афективне и личне вриједности породичног живота, дужност према народу представља шири колективни мотив — осјећај припадности, националне одговорности и социјалне обавезе.

Ова комбинација указује на јединствену синтезу традиционалног и емотивног приступа родитељству, стабилну у свим регијама и потврђује културну хомогеност младих у схватања породице и потомства. Присуство осталих мотива („заснивање породице“, „друго“) указује да рационални и материјални аспекти родитељства имају секундарни значај у односу на моралне и емоционалне вриједности. Укупно гледано, млади у Републици Српској не доживљавају родитељство као социјални притисак, већ као моралну и емотивну дужност, што представља важан демографски потенцијал који може бити основ за развој промотивних политика усмјерених на јачање позитивне слике о породици и родитељству.

The highest levels of perceived media influence are recorded in Banja Luka (28.9%) and Doboј (27.9%), while the lowest are observed in Prijedor and Trebinje (24.3%). These patterns may be interpreted both as an indicator of a more mature and critically oriented media audience and as evidence that media content in the Republic of Srpska still rarely addresses issues related to family life, parenthood, and demographic responsibility in a systematic manner.

Accordingly, one of the key public policy recommendations is to strengthen positive media narratives on family and parenthood and to involve media actors more actively in the promotion of demographic and social programs targeting young people.

The results further show that young people across all regions of the Republic of Srpska primarily perceive the family as an emotional community based on love, trust, and security, rather than as a formal institution. Regional differences are minimal, and all regions demonstrate a high degree of consistency, reflecting cultural and value-based homogeneity in perceptions of family. The dominance of “love” as the primary association with family across all regions points to the affective nature of family relationships within the cultural identity of young people. At the same time, the high proportions associated with “security” in Doboј and Bijeljina suggest that young people perceive the family as a refuge under conditions of social and economic uncertainty.

Taken together, these findings confirm that, despite ongoing processes of modernization, the family remains a central value within the social and personal orientation systems of young people in the Republic of Srpska.

Finally, the data clearly demonstrate that non-material life values dominate among young people in the Republic of Srpska, most notably health and family (children). Material factors such as money and career, although present, occupy a secondary position. This value structure indicates a high degree of value stability and cultural continuity, within which family and personal well-being remain core elements of young people’s life orientations.

It can be concluded that, despite ongoing processes of modernization and globalization, the value system of young people in the Republic of Srpska remains deeply rooted in traditional social norms, with a strong emphasis on health, offspring, and emotional fulfillment as the foundations of life satisfaction.

Највеће препреке за заснивање породице међу младима у Републици Српској су економска и социјална несигурност, при чему се економска криза, незапосленост и недостатак стабилних услова живота јављају као кључни демотивишући фактори.

Остали потенцијални фактори, као што су: касније склапања брака, раст броја развода, политичка ситуација или већег учешћа жена у запослењу имају маргиналан утицај (по 3–5%) и нису препознати као пресудни. Ово указује да млади и даље сматрају породицу пожељном и позитивном друштвеном вриједношћу, али да њено остварење значајно зависи од економске стабилности и институционалне подршке.

Највиши ниво критичке свијести о демографским и социјалним питањима уочава се у урбаним центрима, прије свега у Бањалуци и Добоју, док су у мање развијеним регијама попут Приједора и Требиња доминирају конкретни екзистенцијални проблеми као што су запошљавање и рјешавање стамбеног питања.

Укупни налази указују на потребу за свеобухватном демографском и социјалном политиком која би била усмјерена на економско оснаживање младих, стабилност тржишта рада и развој социјалних механизма подршке породици.

Love for children and a sense of duty toward the nation emerge as the two key motivational dimensions of fertility among young people in the Republic of Srpska. While love represents the affective and personal value of family life, duty toward the nation reflects a broader collective motive—one rooted in a sense of belonging, national responsibility, and social obligation. This combination points to a distinctive synthesis of traditional and emotional approaches to parenthood that remains stable across all regions and confirms the cultural homogeneity of young people's perceptions of family and offspring. The presence of other motives (such as "family formation" or "other reasons") suggests that rational and material considerations play a secondary role compared to moral and emotional values. Overall, young people in the Republic of Srpska do not perceive parenthood as a form of social pressure, but rather as a moral and emotional responsibility, which represents an important demographic potential and a solid foundation for the development of promotional policies aimed at strengthening positive images of family life and parenthood.

The most significant barriers to family formation among young people in the Republic of Srpska are economic and social insecurity, with economic crisis, unemployment, and the lack of stable living conditions identified as the main demotivating factors. Other potential influences—such as later marriage, rising divorce rates, the political situation, or increased female labor force participation—have only marginal effects (3–5%) and are not perceived as decisive. This indicates that young people continue to regard the family as a desirable and positive social value, while its realization is largely contingent upon economic stability and institutional support.

The highest levels of critical awareness regarding demographic and social issues are observed in urban centers, particularly in Banja Luka and Doboj. In less developed regions such as Prijedor and Trebinje, however, concrete existential concerns—most notably employment opportunities and housing conditions—tend to dominate young people's perceptions and priorities.

Taken together, these findings highlight the need for a comprehensive demographic and social policy framework oriented toward the economic empowerment of young people, labor market stability, and the development of robust social support mechanisms for families.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Ahmed, M., & Seid, A. (2020). Association between exposure to mass media family planning messages and utilization of modern contraceptive among urban and rural youth women in Ethiopia. *International Journal of Women's Health*, 12, 719–729. <https://doi.org/10.2147/IJWH.S266755>
- Crombach, L. G. A., & Smits, J. (2024). Understanding the urban–rural fertility divide in sub-Saharan Africa: The critical role of social isolation. *Population, Space and Place*, 30(8), e2801. <https://doi.org/10.1002/psp.2801>
- Habbema, J. D. F., Eijkemans, M. J. C., & Leridon, H. (2015). Realizing a desired family size: When should couples start? *Human Reproduction*, 30(9), 2215–2226. <https://doi.org/10.1093/humrep/dev148>
- Hornik, R., & McAnany, E. (2001). *Mass media and fertility change*. In J. B. Casterline (Ed.), *Diffusion processes and fertility transition: Selected perspectives* (pp. 208–239). National Academies Press.
- Kohler, P. K., Manhart, L. E., & Lafferty, W. E. (2008). Abstinence-only and comprehensive sex education and teen pregnancy. *Journal of Adolescent Health*, 42(4), 344–351. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.08.026>
- Маринковић, Д., & Мајић, А. (2018). *Становништво Републике Српске – демографски фактори и показатељи*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет.
- Marinković, D., Romić Perić, R., Petrašević, A., Perendija, V., & Majić, A. (2020). Socio-demografska analiza stavova porodilja o planiranju porodice i mjerama populacione politike u Republici Srpskoj. *Demografija*, 17, 55–73.
- Marinković, D., Majić, A., & Petrašević, A. (2023). Analiza faktora i stavova učenika srednjih škola za nastavak školovanja. *Glasnik/Herald*, 27, 149–179. <https://doi.org/10.7251/HER2327149M>
- Mills, M., Rindfuss, R. R., McDonald, P., & te Velde, E. (2011). Why do people postpone parenthood? *Human Reproduction Update*, 17(6), 848–860. <https://doi.org/10.1093/humupd/dmr026>
- Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске. (2013). *Просторни план Републике Српске – измјене и допуне до 2025. године* (званични документ). Бања Лука.
- Musick, K., England, P., Edgington, S., & Kangas, N. (2009). Education differences in intended and unintended fertility. *Social Forces*, 88(2), 543–572. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0278>
- Riederer, B., Buber-Ennsner, I., Berghammer, C., & Heuberger, R. (2024). Explaining the urban–rural gradient in later fertility in Europe. *Population, Space and Place*, 30(9), e2720. <https://doi.org/10.1002/psp.2720>
- Sobotka, T., Skirbekk, V., & Philipov, D. (2011). Economic recession and fertility in the developed world. *Population and Development Review*, 37(2), 267–306. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2011.00411.x>
- Sørensen, N. O., Marcussen, C., & Kjaergaard, H. (2016). Fertility awareness and attitudes towards parenthood among Danish university college students. *Reproductive Health*, 13, 146. <https://doi.org/10.1186/s12978-016-0258-1>
- UNESCO (2018). *International Technical Guidance on Sexuality Education* (rev. ed.)
- van Mol, C. (2016). Migration aspirations of European youth. *Journal of Youth Studies*, 19(8), 1183–1200.
- Vignoli, D., Guetto, R., Bazzani, G., Pirani, E., & Minello, A. (2020). A reflection on economic uncertainty and fertility in Europe: The Narrative Framework. *Genus*, 76, 28. <https://doi.org/10.1186/s41118-020-00094-3>

Примљено / Received: 09. 11. 2025.

Исправљено / Revised: 26. 11. 2025.

Прихваћено / Accepted: 28. 11. 2025.